

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ ΛΓ' • ΤΕΥΧΟΣ 129 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2014

Είχαμε μόλις εξέλθει από την περίοδο της Άγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής και «χαλαρώναμε» από τό έντατικό πρόγραμμα των Ίερών Ακολουθιών και τίς πολλές υποχρεώσεις των ημερών, μέ σκοπό νά άνασυντάξουμε τίς δυνάμεις μας γιά τό ιεραποστολικό έργο. Τέτοιες ήμέρες οί μετακινήσεις μας είναι συνεχείς και σέ διαφορετικούς προορισμούς, ώστε νά έπισκεφθοῦμε όσο τό δυνατόν περισσότερες ένορίες και κοινότητες της Έπισκοπής μας.

Οί ιερείς μου υπενθύμισαν πώς θά έπρεπε νά τελέσουμε τά έγκαίνια των ναών σέ δύο ένορίες μας. Έκκρεμοῦσε ό έγκαινιασμός του Ναού των Αρχαγγέλων στό Tenke και του Ναού των Αγίων Θεοδώρων στη Madinzcusha. Θά έπρεπε νά βιαστοῦμε, προκειμένου νά προλάβουμε τή μαζική μετακίνηση των πιστών μας στην ὕπαιθρο. Μεταναστεύουν αυτή τήν έποχή - συχνά σέ μακρινές αποστάσεις - γιά νά καλλιεργήσουν τή γή.

Άμέσως μετά τήν ανακοίνωση των ημερομηνιών των έγκαίνιων, τόσο εγώ ό ίδιος προσωπικά και οί συνεργάτες μου, όσο και οί χριστιανοί μας, γίναμε μάρτυρες πολλών παράξενων καταστάσεων και πρωτόγνωρων δυσκολιών. Ό ιερέας της περιοχής άρρώστησε ξαφνικά. Οί συνεργάτες στό έργο των συγκεκριμένων ένοριών ταλαιπωρήθηκαν από διάφορες προσωπικές και οικογενειακές δοκιμασίες. Δημιουργήθηκαν διχοστασίες και έντάσεις ανάμεσα στους πιστούς. Μιά πραγματικά δυσερμήνευτη αναστάτωση, της οποίας τήν έμπειρία δέν είχαμε βιώσει στό παρελθόν.

Μετά τή θεία Λειτουργία στό Ναό των Αρχαγγέλων στό Tenke

Ό έξαγιασμός ενός λατρευτικού χώρου είναι πολύ μεγάλο και σημαντικό γεγονός γιά τήν Έκκλησία. Έκεϊ τελούνται τά ιερά Μυστήρια και κάθε άγιαστική πράξη ή όποία μεταμορφώνει έν Χριστώ Ίησου τους πιστούς. Είναι ό τόπος πού χαριτώνει, ανακαινίζει και εξαγνίζει τίς ψυχές των ανθρώπων, άνοίγοντας διάπλητα τίς πόρτες του παρα-

δείσου, ένώνοντας τή γή μέ τόν ουρανό. Ήταν, λοιπόν, πολύ φυσικό ό πονηρός νά μās δοκιμάσει, βάζοντας κάθε είδους έμπόδιο στό δρόμο μας.

Ό Κύριος έδωσε και μέ τήν χάρη Του έγιναν όλα όπως τά είχαμε προγραμματίσει. Μέ κατάνυξη και ιεροπρέπεια ως όρίζει ή παράδοση και ή τάξη της Έκκλησίας μας τελέσαμε σέ δύο συνεχόμενες Κυριακές τά έγκαίνια των προαναφερθέντων ναών. Όσο άρνητικά άξιοπαράτηρητοι ήταν οί παντοειδείς πειρασμοί πού ζήσαμε πριν από τά έγκαίνια, άλλο τόσο άξιοπρόσεκτη ὑπῆρξε ή ειρήνη και ή γαλήνη του Θεού πού νιώσαμε νά άπλώνεται μετά τήν όλοκληρώσή τους. Μάλιστα, παρά τό ότι οί πιστοί θά έπρεπε νά έτοιμαστοῦν γιά τήν επιβεβλημένη μετακίνησή τους στίς γεωργικές εργασίες της ὕπαιθρου, όταν τους ανακοινώθηκε ότι θά γίνουν επτά συνεχόμενες Λειτουργίες, παρέμειναν και συμμετείχαν μαζικά σέ αυτές, προσφέροντας κάθε βοήθεια και διευκόλυνση στους ιερείς.

Ώς είναι δοξασμένο στους αιώνες τό άγιο Όνομα του Κυρίου μας!

† Ό Κατάνγκας Μελέτιος

Οἱ μαθητές τῶν δύο ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου τῶν Θεσσαλονικέων ἀποστόλων καὶ φωτιστῶν τῶν Σλάβων

Σπυρίδωνος Δημ. Κοντογιάννη
Ὁμ. Καθηγητῆ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΜΕΡΟΣ Β΄

4. Διωγμοὶ καὶ Ἑξορία

Τό ἔργο τοῦ Μεθοδίου δέν ἔμελλε νά ἀπλωσε ρίζες στή Μοραβία. Ὁ πα-
νοῦργος ἐπίσκοπος τῆς Νίτριας Wiching,
ἕξι μῆνες μετά τόν θάνατο τοῦ Ἁγίου
Μεθοδίου, μετέβη στή Ρώμη (885) καί
συνάντησε τόν πάπα Στέφανο τόν Ε΄ (885
- 891). Οἱ συκοφαντίες του εἰς βάρος τοῦ
Μεθοδίου καὶ τῶν μαθητῶν του ἔγιναν πι-
στευτές ἀπό τόν πάπα. Ὡς διάδοχο τοῦ Μεθο-
δίου μάλιστα ὁ πάπας ἀναγνώρισε τόν Wiching καί
παραμέρισε τόν Γοράσδο. Γιά τήν ἐπίλυση δέ τῶν
προβλημάτων ἔστειλε στή Μοραβία τρεῖς λεγάτους:
τόν ἐπίσκοπο Δομίνικο καί δύο πρεσβυτέρους. Σέ

αὐτούς ἔδωσε καί ἓνα ἔγγραφο
μέ ὁδηγίες (Commonitorium).

Ἀπό τό παπικό αὐτό com-
monitorium, μία ἐπιστολή τοῦ
πάπα πρὸς τόν ἡγεμόνα τῆς
Μοραβίας Σφεντοπούλκ, καί
ἀπό τήν παραχαραγμένη ἀπό
τόν Wiching ἐπιστολή τοῦ πάπα
Στεφάνου, πληροφοροῦμεθα
ὅλες τίς πτυχές τῆς τραγωδίας
πού παίχθηκε εἰς βάρος τοῦ
ἁγίου Μεθοδίου καί τῶν μα-
θητῶν του. Οἱ κατηγορίες κατὰ
τοῦ Μεθοδίου καί τῶν μαθητῶν
του ἦταν ὅτι: α) χρησιμοποι-
οῦσαν τή σλαβική γλῶσσα στή
λατρεία καί β) ὅτι ἐργάζονταν
σέ περιοχές πού ἀνῆκαν σέ ξένη
ἐκκλησιαστική δικαιοδοσία. Τήν
πρώτη κατηγορία ἐκτόξευσαν
καί οἱ λατίνοι καί οἱ φράγκοι ἱε-
ραπόστολοι στή Μοραβία. Τήν
δεύτερη κατηγορία τήν ὑποστή-
ριζαν κυρίως οἱ φράγκοι ἱερα-
πόστολοι, οἱ ὁποῖοι μάλιστα πί-
στευαν ὅτι ὅλες οἱ περιοχές τῶν
Δυτικῶν Σλάβων πού ἐκχρι-

στιανίζονταν, ἀνῆκαν στή δικαιοδοσία τῶν φράγκων
ἐπισκόπων. Ἀκόμη ὁ Μεθόδιος κατηγορεῖται γιατί ὁ
ἴδιος ὄρισε ὡς διάδοχό του τόν Γοράσδο στόν ἀρχιε-
πισκοπικό του θρόνο. Στόν Γοράσδο δέν ἐπιτρεπόταν
νά τελεῖ τὰ ἐπισκοπικά του καθήκοντα, μέχρις

ὅτου ὁ Μεθόδιος μεταβεῖ στή Ρώμη γιά νά
ἀπολογηθεῖ! Στή Ρώμη ὅμως δέν μπόρεσε
νά φθάσει ποτέ ὁ Μεθόδιος. Ἡ καταδίκη
τοῦ Wiching ἀπό τόν Μεθόδιο γιά τήν
προσθήκη τοῦ Filioque (ὅτι τό Ἅγιο
Πνεῦμα ἐκπορεύεται καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ)
στό Σύμβολο τῆς Πίστεως, κατέληξε νά
γίνει καταδίκη τοῦ Μεθοδίου!

Ἀπό τό σημεῖο αὐτό καί ἐξῆς τό δρᾶμα
τῶν μαθητῶν τοῦ μεγάλου ἱεραποστόλου τῶν
Σλάβων ἁγίου Μεθοδίου περιγράφεται στόν βίο τοῦ
ἁγίου Κλήμεντος. Μεταξύ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Μεθοδι-
ου καί τοῦ Wiching ξέσπασαν διάλογοι καί ἔριδες. Οἱ
διάλογοι ἀναφέρονταν σέ δογματικά (Filioque) καί

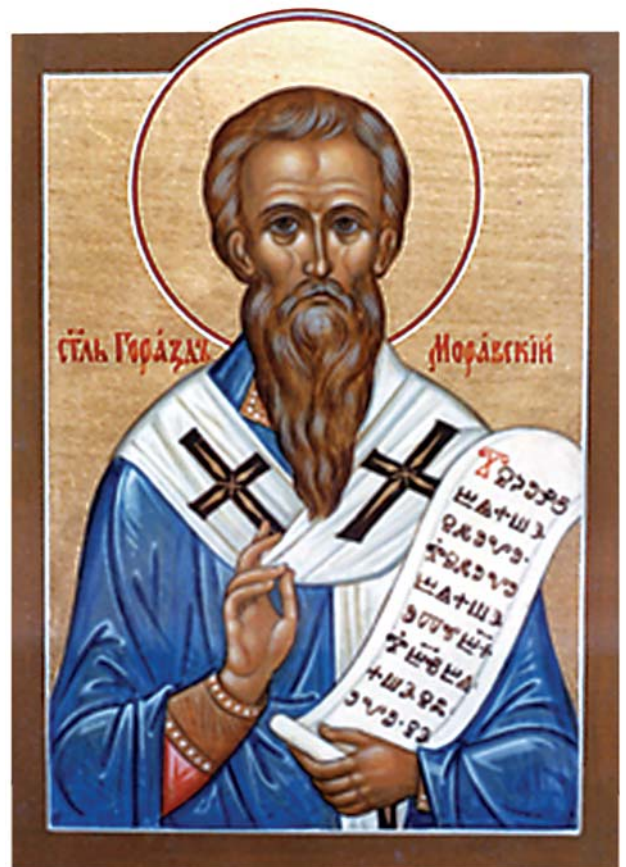

Ὁ Πάπας Στέφανος Ε΄ (885-891)

σέ διοικητικά θέματα (σέ ποιόν ἀνῆκε ἡ Ἐκκλησία τῆς Μοραβίας, στόν Γοράσδο ἢ στόν Wiching, στούς Ὀρθόδοξους ἢ στούς Φράγκους). Τελικῶς ὁ Wiching κατηγόρησε τούς Ὀρθόδοξους στόν ἡγεμόνα Σφεντοπούηκ, ὅτι δῆθεν εἰσάγουν καινούργιες αἰρετικές διδασκαλίες καί ὅτι προετοιμάζουν στάση ἐναντίον τοῦ ἡγεμόνα. Ὁ τραχύς Σφεντοπούηκ ἔλυσε τό δογματικό πρόβλημα μέ μεσαιωνικό τρόπο. Δῆλῳσε ὅτι θά παρέδιδε καί τήν ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας καί τούς ναούς στήν ομάδα ἐκείνη, ἡ ὁποία πρώτη θά ὀρκιζόταν ἐνώπιόν του ὅτι πιστεύει καλῶς καί ὀρθοδόξως. Οἱ Φράγκοι, ἐπειδὴ ἦταν κατήγοροι, εἶχαν δικαίωμα νά ὀρκισθοῦν πρῶτοι. Ἔδωσαν λοιπόν τόν ὄρκο γιά τήν ὀρθοδοξία τους καί πῆραν στά χέρια τους τήν Ἐκκλησία τῆς Μοραβίας.

Οἱ ὁπαδοί τοῦ Wiching, μέ τήν βοήθεια τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, ἐπιδόθηκαν σέ ὄργιο διωγμῶν εἰς βάρος τῶν μαθητῶν καί ὁπαδῶν τοῦ Μεθοδίου. Ἄλλους τούς βασάνιζαν, τούς ἄρπαζαν ὅ,τι πολύτιμο εἶχαν, τούς ἔσερναν γυμνοὺς πάνω στά ἀγκάθια. Τούς νεώτερους διακόνους καί πρεσβυτέρους τούς πώλησαν ὡς δούλους στούς Ἑβραίους! Τούς σημαντικότερους μαθητές τοῦ Μεθοδίου, πού ἀνῆκαν στήν τάξη τῶν διδασκάλων, ὅπως οἱ Γοράσδος, Κλήμης, Λαυρέντιος, Ναούμ καί Ἀγγελῆριος, τούς ἔριξαν στήν φυλακή καί τούς εἶχαν σέ αὐστηρή ἀπομόνωση. Ἐνῶ ἔμπαινε ὁ χειμῶνας τοῦ 885 - 886, φράγκοι στρατιῶτες τούς ἔβγαλαν ἀπό τή φυλακή καί τούς ὁδήγησαν μακριά ἀπό τήν πόλη πρὸς τήν κα-

τεύθυνση τοῦ Δουνάβεως. Οἱ στρατιῶτες τούς ἐγκατέλειψαν ἐλεύθερους, ἀλλῆλα γυμνοὺς καί πεινασμένους καί ἐπέστρεψαν στήν πόλη. Οἱ μαθητές τοῦ Μεθοδίου τότε συνειδητοποίησαν ὅτι δέν θά μπορούσαν νά συνεχίσουν τήν πορεία τους χωρὶς τρόφιμα καί ροῦχα μέσα στό παγερό κρύο πού ἄρχισε νά ἐπικρατεῖ στίς παραδουνάβιες πεδιάδες. Σχημάτισαν λοιπόν μικρές ομάδες καί σκόρπισαν πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις, γιά νά ἐξασφαλίσουν πρῶτα τρόφιμα καί ροῦχα. Ὅλοι τους πίστεψαν ὅτι θά εὑρισκαν ἀσφαλές καταφύγιο γιά τό ἔργο τους στή Βουλγαρία. Ὅλοι τους εἶχαν βεβαιότητα γιά τήν προσφορά τους στήν Μοραβία καί γιά τό ὅτι τό ἱεραποστολικό καί ἐκπολιτιστικό τους ἔργο σημάδεψε ἀνεπανάληπτα τήν ἀνθρωπογεωγραφία τῆς ἐν λόγῳ περιοχῆς καί ἀκόμη πίστευαν ὅτι ἡ βίαιη ἀπομάκρυνσή

Ὁ ἅγιος Γοράσδος Ἀρχιεπίσκοπος Μοραβίας

τους ἀπό τήν Μοραβία θά γίνει ἀφορμή γιά τήν πολιτισμική, τήν πολιτιστική καί τήν πνευματική ἀλληλαγῇ ὄχι μόνο τῶν Σλάβων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀλλὰ ὅλων τῶν σλαβικῶν λαῶν τῆς Νοτίου Εὐρώπης μέχρι καί αὐτά τὰ βάθη τῆς Ρωσίας.

5. Σέ νέο ἥλκνο. Στήν ὀρθόδοξη Βουλγαρία

Ὁ Κλήμης, ὁ Ναούμ καί ὁ Ἀγγελῆριος, ἀπό τοὺς πιό ἀξιόλογους μαθητές τοῦ Μεθοδίου ἀποφάσισαν νά βαδίσουν μαζί πρὸς τὸν Δούναβη ποταμὸ (τότε τὸν ἔλεγαν Ἰστρο). Ὅταν ἔφθασαν στὸ ποτάμι, διαπίστωσαν ὅτι ἦταν ἀδιάβατο. Καί ὅμως μὲ μιά πρόχειρη σχεδία πέρασαν στή νότια ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τῶν Βελγρᾶδων Βοριτάνος, ὁ ὁποῖος διέγινωκε τὴν ἀξία καί τίς ἱκανότητες τῶν τριῶν ἀνδρῶν, ἀφοῦ τοὺς περιποιήθηκε, τοὺς ἀπέστειλε ὡς πολῦτιμο δῶρο στὸν ἡγεμόνα τῶν Βουλγάρων Βόριδα. Ὁ Βόρις (852 - 889) ἐξασφάλισε στοὺς μαθητές τοῦ Μεθοδίου ὅλες τίς προϋποθέσεις, ὥστε νά μπορέσουν ἀπερίσπαστοι νά συνεχίσουν τὸ ἱεραποστολικό, τὸ διδασκαλικό καί μεταφραστικό ἔργο τῶν μεγάλων διδασκάλων τῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου στή Βουλγαρία.

Ὁ Ἀγγελῆριος λίγο καιρὸ μετὰ τὴν ἀφίξή του στή Βουλγαρία ἔφυγε ἀπὸ τὸ μάταιο αὐτὸ κόσμο. Τὸν Κλήμεντα ὁ Βόρις τὸν ἔστειλε σὲ μιά εὐαίσθητη περιοχὴ τοῦ κράτους του, πού βρίσκεται στὸ δυτικὸ τμήμα τοῦ βασιλείου του, στήν Κουτσιπζνίτσα. Ἐκεῖ ἐργάσθηκε ὡς δάσκαλος. Τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου του δείχνει ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν του. Ἀπὸ τὰ χέρια του πέρασαν γιὰ ἑπτὰ μόνο χρόνια 3.500 μαθητές! Ὁ Κλήμης ἀργότερα ὑπηρέτησε τὴν Ἐκκλησίαν

καί ὡς ἐπίσκοπος Βελίκας. Τέλος ὁ Κλήμης εἶναι γνωστός καί ὡς συγγραφέας. Ὅπως λέγει ὁ βιογράφος του, συνέθεσε ἀπλοὺς λόγους, κατάλληλους γιὰ τοὺς ὀλιγογράμματος Βουλγάρους, λόγους ἀφιερωμένους σὲ ὅλες τίς ἐορτές (τοῦ Κυρίου, τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου, τῶν προφητῶν, τῶν ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων, τῶν ὁσίων, ἀγίων) καί ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος γιὰ τοὺς ἁγίους καί τὴ Θεοτόκο. Ὁ ἴδιος συμπλήρωσε καί τὸ σλαβικὸ Τριῶδιο ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα μέχρι τὴν Πεντηκοστή (=Πεντηκοστάριο). Ἡ νεωτέρα ἔρευνα ἀποδίδει στὸν Κλήμεντα καί τοὺς βίους τῶν ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου. Τέλος ὁ Ναούμ ἔδρασε κατ' ἀρχὰς στήν Πλίσκα καί τὴν Πρεσλάβα καί ὡς διδάσκαλος καί ὡς συγγραφέας καί ἀργότερα ὡς διδάσκαλος στή θέση τοῦ Κλήμεντος. Ὡς συγγραφέας ὁ Ναούμ εἶναι γνωστός ὡς συ-

ντάκτης ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Ποιά ὅμως ἦταν ἡ τύχη τῶν νεωτέρων μαθητῶν τοῦ Μεθοδίου, πού πωλήθηκαν ὡς δοῦλοι; Στὴ Βενετία ὑπάλληλος τοῦ αὐτοκράτορα Βασιλείου Α' τοῦ Μακεδόνα (867-886) τοὺς ἐξαγόρασε ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους. Μάλιστα ὠρισμένους ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀπελευθέρωσε ἀ-

Σειρά γραμματοσήμων τῆς Σλοβακίας, ἡ ὁποία κυκλοφόρησε τὸ ἔτος 2010, μὲ τίς μορφές τῶν ἁγίων Κλήμη, Σάββα, Ἀγγελῆριου καί Ναούμ

μέσως στή Βενετία. Πιθανότατα αὐτοὶ συνέχισαν τὸ ἱεραποστολικὸ τους ἔργο στή Δαλματία καί τὴν Κροατία. Ὅσοι ἔφθασαν στήν Κωνσταντινούπολη, ἐγιναν δεκτοὶ μὲ τιμὲς ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα καί ἀποκαταστάθηκαν στὰ ἱερατικά τους ἀξιώματα ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη. Καί ἀπὸ αὐτοὺς πολλοὶ προτίμησαν νά συνεχίσουν τὸ ἱεραποστολικὸ τους ἔργο εἴτε στὸ Βυζάντιο (ἐκχριστιανισμός τῶν Σλάβων) εἴτε στή Βουλγαρία. Ἀπὸ τὸν κύκλιο αὐτὸ πρέπει νά

προέρχεται ὁ ἐπίσκοπος Πρεσλάβας Κωνσταντίνος, τόν ὁποῖο ὁ Θεόδωρος Δόξοφ ἀποκαλεῖ «μαθητή τοῦ Μεθοδίου». Ὁ Κωνσταντίνος εἶναι γνωστός ὡς συγγραφέας. Ἐγράψε τό «Διδακτικό Εὐαγγέλιο» (συλλογή 51 ὁμιλιῶν στίς εὐαγγελικές περικοπές τῶν Κυριακῶν, μετάφραση ἀπό ἔργα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας), χρονικό ἀπό τή δημιουργία τοῦ κόσμου (εἶναι διασκευή), Ἀκολουθία στόν ἅγιο Μεθόδιο, Προσευχή μέ ἀλφαβητική ἀκροστιχίδα καί Κλήση στό ἅγιο Εὐαγγέλιο. Ὁ ἴδιος μετέφρασε καί τοὺς λόγους τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου Κατά Ἀρειανῶν.

Γιά τή δράση τῶν ἁλλήλων ἐπωνύμων μαθητῶν τοῦ Μεθοδίου (Γοράσδου, Σάββα καί Λαυρεντίου) δέν ἔχουμε ἀσφαλεῖς πληροφορίες. Ὁ Γοράσδος, ἂν καί ὑπάρχουν ὑποθέσεις ὅτι ἔδρασε στήν Πολωνία ἢ στή Βουλγαρία καί στό Βεράτιο τῆς Ἀλβανίας, φαίνεται ὅτι ἀπέθανε ὡς μάρτυρας κατά τή διάρκεια τοῦ διωγμοῦ στή Μοραβία. Οἱ ἀντίπαλοί του ἐβλήσαν στό πρόσωπό του τό Μεθόδιο καί ἔπρεπε πάση θυσίᾳ νά πεθάνει. Γι' αὐτό καί ἔλεγαν μεταξύ τους: «Δεῦτε Γοράσδην καταδυναστεύσωμέν τε καί ἐνεδρεύσωμεν· ἀνόμοιος γάρ ἐστίν ἡμῖν ὁ βίος αὐτοῦ καί παρηληλαγμένοι αἱ τρίβοι αὐτοῦ, καί ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα, καί εἰ ζῆν οὗτος ἐσθεῖν, ἀναβίῳ ἂν ἡμῖν ὁ Μεθόδιος».

6. Ἀντί ἐπιλόγου

Ὅπωςδήποτε ὁ διωγμός τῶν μαθητῶν τῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου ἀπό τή Μοραβία εἶχε σημαντικές ἐπιπτώσεις στήν ἱεραποστολή στους Σλάβους. Οἱ χῶρες τῶν Δυτικῶν Σλάβων χάθηκαν προοδευτικῶς γιά τήν Ἀνατολική Ὁρθοδοξία καί προσχώρησαν στόν Ρωμαιοκαθολικισμό. Ὁ μακροπρόθεσμος προγραμματισμός τῶν ἁγίων ἀδελφῶν γιά τήν ὁλοκληρήωση τῶν ἀναγκαίων μεταφράσεων καί γιά τήν κάλυψη κενῶν μέ πρωτότυπα ἔργα ἢ διασκευές διακόπηκε ξαφνικά. Μερικά μεταφρασμένα ἔργα στή δίνη τῶν διωγμῶν χάθηκαν γιά πάντα. Τά κεί-

Μικρογραφίες χειρογράφων μέ θέμα τήν βάπτισιν τοῦ Βούλγαρου ἡγεμόνα Βόρνη (852-889)

μενα τῶν λειτουργικῶν βιβλίων καί ἀναγνωσμάτων ἦταν εὐκόλο νά διασωθοῦν, ἀφοῦ ἐξυπηρετοῦσαν λειτουργικές ἀνάγκες καί ὑπῆρχαν πολλὰ ἀντίγραφα. Κάθε ἐνορία εἶχε τά δικά της βιβλία. Τέτοια βιβλία ἀσφαλῶς βρισκόταν καί στά χέρια τῶν νεαρῶν μαθητῶν, πού φοιτοῦσαν στά σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας, προετοιμαζόμενοι γιά τό ἱερατικό στάδιο. Ὅλες αὐτές οἱ μεταφράσεις μεταφέρθηκαν στή Βουλγαρία καί πιθανότατα στή Σερβία, τή Δαλματία καί τήν Κροατία.

Ἡ βίαιη αὐτή μεταφύτευση ὅπωςδήποτε εἶχε καί θετικά ἀποτελέσματα. Οἱ μαθητές τῶν δύο ἀδελφῶν

Παράσταση τῆς ὁμαδικῆς βάπτισις τῶν Ρώσων
στόν ποταμό Δνείπερο (9^{ος} αἰώνας)

στή Βουλγαρία βρέθηκαν μέσα σέ ἰδανικό περιβάλλον δημιουργίας. Μέ τή γενναία ἐπιχορήγηση τῶν ἡγεμόνων Βόριδος (852 - 889) καί Συμεών (893 - 927) κατόρθωσαν ὄχι μόνο νά συνεχίσουν τίς μεταφράσεις, ἀλλῆ καί νά ἀρχίσουν νά γράφουν καί πρωτότυπα ἔργα στή σλαβική. Ἡ ἀκμή ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε νά γίνεται λόγος γιά «Χρυσό αἰώνα» τῆς παλαιοβουλγαρικῆς γραμματείας.

Οἱ εἰδικοί ἐρευνητές στό χώρο τῆς Βουλγαρίας τοποθετοῦν καί τήν ἀντικατάσταση τοῦ γλῶσσικοῦ ἀπό τό κυριλλικό ἀλφάβητο. Ἡ ἐκμάθηση καί ἡ γραφή τοῦ πρώτου ἦταν δύσκολη, γι' αὐτό οἱ μα-

θητές τῶν δύο ἀδελφῶν δημιούργησαν ἓνα ἀπλό ἀλφάβητο, τοῦ ὁποῖου τά περισσότερα στοιχεῖα ἔχουν ληφθεῖ ἀπό τή μεγαλογράμματη ἐλληνική - βυζαντινή γραφή. Γιά νά τιμήσουν μάλιστα τό μεγάλο διδάσκαλό τους ἅγιο Κύριλλο, στό νέο ἀλφάβητο ἔδωσαν τό ὄνομα τοῦ ἁγίου «Κυριλλικό».

Ἐκατό σχεδόν χρόνια μετά τήν κοίμηση τοῦ Μεθοδίου, τό 989, ἡ θεία Πρόνοια ἀνοίξε νέους ὁρίζοντες γιά τό ἔργο πού ἀφησαν οἱ δύο ἀδελφοί καί οἱ μαθητές τους. Τό ρωσικό ἔθνος μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἡγεμόνα Βηλαδίμηρο (980 - 1015) ἀσπάζεται τό Χριστιανισμό (988). Καί ἡ ἱεραποστολή αὐτή ξεκινᾷ ἀπό τό Βυζάντιο. Ἡ Βυζαντινή Ἐκκλησία τότε ἦταν σέ θέση νά χρησιμοποιήσει τή μέχρι τότε ἐμπειρία της, ἀλλῆ καί ὀλόκληρο τό ὕλικό πού εἶχαν δημιουργήσει οἱ δύο μεγάλοι Θεσσαλονικεῖς ἱεραπόστολοι καί Φωτιστές τῶν Σλάβων ἅγιοι Κύριλλος καί Μεθόδιος καθώς καί οἱ μαθητές τῶν ἁγίων ἀδελφῶν στή Βουλγαρία. Ἡδη μεγάλο τμήμα τῆς χώρας αὐτῆς ἀπό τό 971 βρισκόταν σ'α χέρια τῶν Βυζαντινῶν. Ἐτσι ἡ βυζαντινή ἱεραποστολή μπορούσε καί νά ἐπιστρατεύσει μαζί μέ τοὺς Ἑλληνας ἱεραποστόλους καί Βούλγαρους κλη-

ρικούς ὡς ἱεραποστόλους καί νά χρησιμοποιήσει μεταφράσεις καί πρωτότυπα παλαιοβουλγαρικά ἔργα. Μήπως κι αὐτά δέν ἦταν μιά συνέχεια τοῦ ἔργου τῶν ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου καί δέν ἀνῆκε σ' ὅλη τήν Ὁρθοδοξία καί σ' ὅλους τοὺς Σλάβους; Ἀσφαλῶς καί ἦταν γιατί ὅλοι οἱ σλαβικοὶ λαοὶ τόσο τῶν Βαλκανίων ὅσο καί τῶν Ρώσων μέ τόν ἐκχριστιανισμό τους καί τήν ἐνταξή του στήν Μεγάλη Ἐκκλησία, στό Οἰκουμενικό δηλαδή Πατριαρχεῖο ἐνωματώθηκαν στό Γένος τῶν Ρωμαίων (τῶν Ρωμῶν) καί τό Βυζάντιο χωρίς νά χάσουν τήν ἐθνική τους ταυτότητα!

Θεολογία καί Ἱεραποστολή· θεμελιώδη στοιχεῖα καί διαχρονικά χαρακτηριστικά

Τό παρόν σημείωμα, δέν ἔχει ἀσφαλῶς τήν πρόθεση νά παρουσιάσει ἐκτενῶς ὅλο τό φάσμα τῆς θεολογίας τῆς ἱεραποστολῆς. Ὑπάρχει πλούσια ἐγχώρια καί διεθνῆ βιβλιογραφία, ὅπου ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ ν' ἀνατρέξει, ὥστε ν' ἀναζητήσει μιά συστηματική παρουσίαση τῶν ἐπιμέρους πτυχῶν τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου. Αὐτό πού θά ἐπιχειρήσουμε εἶναι μιά περιεκτική ἐπισκόπηση τῶν θεολογικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς χριστιανικῆς ἱεραποστολῆς, μέ σκοπό νά ἐντοπίσουμε: (α) τίς θεμελιώδεις θεολογικές προϋποθέσεις πού χαρακτηρίζουν τήν ἱεραποστολική αὐτοσυνειδησία καί (β) τά κυριότερα ζητούμενα τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας σήμερα.

Πρίν, ὅμως, προχωρήσουμε στήν ἀνάλυση, ὀφείλουμε νά ὀρίσουμε, γενικά, τί εἶναι ἡ ἱεραποστολή. Τό Λκ. 14,23 μᾶς προσφέρει μιά καλή ἀφετηρία: «καί εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τόν δοῦλον· ἐξεῆλθε εἰς τὰς ὁδούς καί φραγμούς καί ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου». Μέ βάση τό χωρίο αὐτό, ἡ ἱεραποστολή εἶναι ἡ μέ ἐντολή τοῦ Κυρίου ἐξοδος τοῦ χριστιανοῦ στόν κόσμο, σέ κά-

θε όδό καί περιφέρεια τής ανθρώπινς ύπαρξης, πέρα από κάθε συμβατικό «φραγμό», μέ σκοπό νά «γεμίσει» ό «οίκος» τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἐκεῖ ὅπου φιλοξενεῖται κάθε ἀνθρώπιν ὑπαρξη πού ἔχει προσκληθεῖ ἀπό τόν Κύριο. Ἡ Ἐκκλησία, μέ ἀλλήλα λόγια, δέν εἶναι ἀπλά ἕνας χώρος κάποιας θρησκευτικῆς συνάθροισης, ἀλλή μεταμορφώνεται σέ «οἶκο» ὅταν φιλοξενεῖ τή δημιουργία τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡ ἱεραποστολή κατανοεῖται ὡς ἡ ἐξοδος σέ ὅλες τίς διαστάσεις τής οἰκουμένης, προκειμένου νά δώσει μαρτυρία περὶ τής θείας ἀγαπητικῆς φιλοξενίας. Τό δέ ρῆμα «ἀνάγκασον», πού πιθανόν νά ὀδηγεῖ σέ παρανοήσεις, μᾶλλον θά πρέπει νά ἐρμηνευθεῖ ὡς μιά προστακτική τής καλλιέργειας, τής ἐπαναφορᾶς, πού σημαίνει συμπόρευση καί ἐπιστροφή σ' αὐτό πού γιά τόν ἄνθρωπο ἀποτελεῖ ἀφετηρία καί τελικό σκοπό τής ὑπαρξῆς του. Μέ βάση, ἐπομένως, τό σχῆμα Θεός - Ἐκκλησία - κόσμος, ὅπου ὁ Θεός εἶναι ἡ ἀφετηρία καί ἡ τελική ἐπιδίωξη τής ἱεραποστολῆς, ἡ Ἐκκλησία ὁ χώρος ὅπου αὐτή πραγματοποιεῖται, ἐνῶ ὁ κόσμος, ἡ οἰκουμένη πού ἀποδέχεται τήν εὐαγγελική μαρτυρία, σέ μιά διαρκή, ἐξεληκτική πορεία πρὸς μιά τελική ζωοδότρια ἐνότητα, μπορούμε νά διακρίνουμε τοὺς ἀκόλουθους θεολογικούς ἄξονες τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου: 1. Τόν χριστοκεντρικό, 2. Τόν τριαδικό, 3. Τόν ἐκκλησιολογικό.

* * *

• Χριστοκεντρικότητα καί Ἱεραποστολή

Στή συνείδηση τής πρώτης Ἐκκλησίας, ὁ Χριστός ἦταν κάτι τό ριζικά νέο, κάτι τό μοναδικά ἀσυμβίβαστο καί ἀνόμοιο σέ σύγκριση μέ ὅλες τίς προηγούμενες θρησκευτικές πεποιθήσεις. Γιά τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς ἦταν ἡ πλήρωση τῶν μεσσιανικῶν προφητειῶν, ἐνῶ γιά τοὺς ἐθνικούς ἡ ἀπάντηση σέ ὅλα τά φιλοσοφικά τους ἐρωτήματα. Γιά τοὺς ἀπολογητές Πατέρες, ἡ ὁλοκλήρωση τής εἰς Χριστόν προπαιδείας. Γιά τήν πρώτη ἐκκλησιαστική κοινότητα ἡ ἔλθευση τῶν ἐσχάτων πού εἰσῆλθαν στήν ἱστορία γιά νά τήν «ἀναστήσουν», νά τής προσδώσουν δηλαδή

ὑπαρκτικό νόημα. Γιά τήν Ἰωάννεια παράδοση ἦταν ἡ ἐνσάρκωση τοῦ προαιώνιου Λόγου τοῦ Θεοῦ (Ἰω. 1,14), ἡ σωτηρία τής κτίσης ἀπό τόν ἴδιο τό Δημιουργό της, ἡ κλήση σέ κοινωνία μέ τό Θεό, ἐνῶ γιά τό Παύλειο κήρυγμα ἡ πρόκληση δημιουργίας ἐνός σώματος πιστῶν, μιᾶς κοινότητας - Ἐκκλησίας. Μιά τέτοια ἐμπειρία, τής ὁποίας οἱ πρῶτοι χριστιανοί ἦταν θεατές, δέν θά μπορούσε παρά νά γίνει Εὐ-αγγέλιο, νά «κοινωνηθεῖ», νά κηρυχθεῖ στόν κόσμο.

«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη» (Μθ. 28,19). Τό παραπάνω ἀξίωμα ἀποτελεῖ, παραδοσιακά, τό θεμέλιο λίθο τής ἱεραποστολῆς, τή βιβλική καί ταυτόχρονα χριστολογική της παρακαταθήκη. Ὁ Χριστός ἐστάλη στόν κόσμο ἀπό τόν Πατέρα μέσω τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ἰω. 20,21-33) καί ὁ ἴδιος ἀπέστειλε στόν κόσμο τοὺς μαθητές - ἀποστόλους του. Ἡ χριστιανική πίστη εἶναι, πρωτίστως, ἡ ὁμολογία τοῦ Χριστοῦ ὡς δημιουργοῦ, λυτρωτῆ καί σωτῆρα, ὡς τοῦ μοναδικοῦ «σημείου» τομῆς τής ἀνθρώπινς ἱστορίας. Ἡ πατερική διδασκαλία ἀνέδειξε τόσο τή θεανθρώπιν ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ, ὅσο καί τίς ἀνθρωπολογικές καί σωτηριολογικές προεκτάσεις τής Ἐνσάρκωσης· ὡς θεῖος «Λόγος», ὁ Χριστός προσέλαβε τόν ἄνθρωπο γιά ν' ἀναδείξει τή «λογική» του ὑπαρξη, τό σύνολο τῶν ψυχικῶν, πνευματικῶν του χαρισμάτων πού τόν βοηθοῦν ν' ἀνέλθει στό «καθ' ὁμοίωσιν», στή συγγένεια μέ τό θεῖο πού εἶναι ἐμφυτη στόν ἄνθρωπο. Ἀκόμα, ὡς «Εἰκόνα» τοῦ Πατέρα ὁ Χριστός ἔγινε ἐξάπαντος τό «κατ' εἰκόνα» πρότυπο τοῦ ἀνθρώπου. Συγχρόνως, τό γεγονός τής Ἐνσάρκωσης σήμανε τή μεγάλη κατάφαση τοῦ Θεοῦ στήν ἱστορία. Ὁ ἄνθρωπος δέν ἀναζητεῖ τή λύτρωσή του στά μονοπάτια κάποιου ἀόριστου ἐπέκεινα (γεγονός πού θ' ἀκύρωνε τήν ἴδια τήν ἀγαπητική, δημιουργική, σωστική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ - πῶς δύναται νά ὁμολογοῦμε Θεό, «ποιητὴν ὁρατῶν τε καί ἀορατῶν», δίχως ἀναγνώριση τής ἀξίας τής δημιουργίας;), ἀλλή ὀφείλει νά τήν κατακτήσει στό «γῆινο» χρόνο πού τοῦ παρέχει ὁ Θεός, ἀκολουθώντας τά «ἴχνη» τοῦ Χριστοῦ. Τό τελευταῖο στοιχεῖο εἶναι σαφές, ὅτι

έμπεριέχει ποικίλες ιεραποστολικές προεκτάσεις, καθώς ιεραποστολή σημαίνει - μεταξύ άλλων - «ένσάρκωση» στά προβλήματα του κόσμου, συμμετοχή στά δεινά της ανθρωπότητας, συντροφικότητα σέ κάθε αδιέξοδο (άτομικό, κοινωνικό, ήθικό, πνευματικό, ύπαρξιακό). Μιά ιεραποστολή πού άρνεΐται τόν ένσάρκωτικό καί ένανθρωπησιτικό της χαρακτήρα, παύει νά εΐναι «άποστολή», δηλαδή πορεία στά πέρατα της οικουμένης, στίς πιό νευραλγικές έσωτερικές καί έξωτερικές περιφέρειες της ανθρωπίνης ύπαρξης.

Ή ιεραποστολή άκολουθεΐ τόν τρόπο σωτηρίας του Λόγου του Θεού, ό όποιος δέν έμεινε άμέτοχος στήν ανθρωπινή ιστορία, αλλήλ προσέλαβε τήν ανθρωπινή φύση, τή θεράπευσε καί τήν άποκατέστησε, τοποθετώντας την πλήρως μέσα στόν ίδιο τόν έαυτό Του. Αυτό εΐναι τό κατεξοχήν μεγάλο μυστήριο της τέλει ένότητας Θεού καί ανθρωπού. Όπως άκριβώς τό θωρωτικό έργο του Χριστού δέν έγινε μέσω της άρνησης του κόσμου, αλλήλ κυρίως μέ τήν ανά-δημιουργία της ύπόστασής του, έτσι καί καθήκον της ιεραποστολής εΐναι ν' ανά-δημιουργήσει σχέσεις αγάπης, κοινωνίας, συντροφικότητας καί φιλοξενίας. Τά σημερινά παγκόσμια κοινωνικά, οικονομικά καί ανθρωπολογικά αδιέξοδα όφείλονται, έν πολλοίς, στήν έλλειψη της πίστης καί της έλπίδας, ότι ή «νέα κτίση» πού ευαγγελίσθηκε ό Χριστός εΐναι ήδη έντός μας καί πώς κατακτιέται αγαπητικά καί όχι μέ έφήμερες καί επίγειες άξιομισθίες. Αυτό, όμως, δέν σημαίνει έγκατάλειψη του ανθρωπού. Όπως ό Χριστός συνέπασχε μέ τό δοκιμαζόμενο άνθρωπο, έτσι σήμερα καί ή ιεραποστολή δέν μπορεί νά μήν συντάσσεται μέ κάθε ανθρωπινή άμφιβολία καί άγωνία, ώστε νά τίς συζεύξει θωρωτικά μέ τόν πάσχοντα Χριστό καί, μέσω Αυτού, μέ τόν Πατέρα. Ό Χριστός εΐναι ή οικειότερη όλων των προσπαθειών γιά τή θεραπεία του ανθρωπίνου πόνου, αυτός πού στό Σταυρό φάνερωσε τόν κενωτικό χαρακτήρα της θείας αυτοπροσφοράς γιά τήν άποκατάσταση της διερρηγμένης, λόγω της πτώσεως, κοινωνίας μεταξύ Θεού καί ανθρωπού.

Ό Σταυρός εΐναι ή υπέρτατη έκφραση της θείας συμπνευτικής κατάβασης προς τόν άνθρωπο-ταυτόχρονα, όμως, εΐναι καί σημείο δόξας. «Νύν έδοξάσθη ό υίός του ανθρωπού, καί ό Θεός έδοξάσθη έν αὐτῷ» (ΐω. 13,31). Τό πάθος καί ό Σταυρός δέν δοξάζουν ήθικά, ψυχολογικά ή ιδεολογικά τό Χριστό, αλλήλ εΐναι ή πορεία πού διατρέχει όλα τά ανθρωπίνα στάδια του πόνου καί κορυφώνεται μέ τήν Άνάσταση, πού γιά τήν έκκλησιαστική έμπειρία σημαίνει νίκη πάνω στή φθορά, τήν άμαρτία καί τό θάνατο - άρα δόξα του Θεού. Ό θάνατος καί τό κακό δέν δικαιώνονται ούτε καταργούνται -μιά πού ό,τι εΐναι κτιστό υπόκειται στή φθορά καί τήν τρεπτότητα- αλλήλ υπερβαίνονται, όχι στό πεδίο του ιδεολογικού - ψυχολογικού συμβιβασμού μέ τό αναπόφευκτο του θανάτου, αλλήλ στό επίπεδο της σχέσης μέ τό Θεό. Ή ιστορία διατηρεΐ αναπόφευκτα τίς φθοροποιές δυνάμεις της, αλλήλ έντάσσεται στήν προοπτική της αιωνιότητας, της Βασιλείας του Θεού πού εΐναι «έντός ήμών». Γι' αυτό τελικά τό ιεραποστολικό ήθος δέν πρέπει νά στέκεται μονομερώς στήν άγώνία του Σταυρού αυτή καθαυτή (αν έκανε, αλλήλωστε, έτσι θά ήταν μία θεμιτή μέν, αλλήλ δίχως προοπτική θύτρωσης πίστη), αλλήλ στόν τρόπο πού δίδαξε ό Χριστός, δηλαδή στήν Άνάσταση καί τή ζωή πού ξεπήδησε ήδη από τή σταυρική θυσία.

Όπως έλέχθη, ή ανθρωπινή ιστορία έχει διακριθεΐ μεταξύ «πρό Χριστού» καί «μετά Χριστόν». Μιά τέτοια τομή δέν πρέπει νά νοεΐται απλή ως μία συμβατική κατηγοριοποίηση μιας έγκόσμιας αλληλεπιδράσεως γεγονότων, αλλήλ υποδηλώνει τήν καθοριστικότητα γιά τήν ανθρωπότητα ρήξη μεταξύ ενός κόσμου πού άγνοούσε τό Χριστό -ή πού Τόν άναζητούσε «προφητικώς» καί «σπερματικώς»- καί ενός κόσμου πού Τόν γνώρισε, Τόν κήρυξε καί εξακολουθεΐ νά Τόν όμολογεΐ. Ή διάκριση αυτή, λοιπόν, δέν άφορά τό παρελθόν, δηλαδή μία «άπαξ» σωτηρία του κόσμου πού συντελέστηκε πριν από δύο χιλιετίες· θά εΐναι λάθος γιά τήν ιεραποστολή νά πιστέψει, πώς τό έργο της κήρυξης του Χριστού έχει όλοκληρωθεΐ μέ τόν

ἐκχριστιανισμό τοῦ κόσμου. Ἡ ἐμπειρία ἀποδεικνύει, ὅτι ἀκόμα καί σήμερα ὑπάρχουν ἔθνη, ἄνθρωποι καί κοινωνίες πού ἐξακολουθοῦν νά ζοῦν σέ μιά «πρό Χριστοῦ» κατάσταση, πού δέν ἔχουν ἀκούσει νά γίνεται λόγος γι' Αὐτόν, πού δέν Τόν ἀκολουθοῦν πλεόν συμμετοχικά, πού δέν «ἀθλοῦνται» συμπορευόμενοι μέ τή θεανθρώπινη ὑπόστασή Του. Ἡ ἐντολή, λοιπόν, τῆς πορείας πρὸς τὰ ἔθνη δέν ἀφορᾷ ἐκείνους τοὺς μακρινούς τόπους ὅπου ἀκόμα τό ἐκχριστιανικό ἔργο δέν ἔχει φτάσει, ἀλλὰ ἀκόμα καί ὅσους ἔχουν ἀπωλέσει τή ζωτάνια τῆς πίστεως καί ζοῦν σέ μιά κατάσταση ἀμνησίας τοῦ Χριστοῦ. Σήμερα τό ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς ἐκτείνεται κυρίως στοὺς τελευταίους, καθὼς ἐνσαρκώνεται διαρκῶς ἐκεῖ ὅπου ἀπουσιάζει ἡ χριστιανική πίστη, πάσχει συνεχῶς, ὥστε νά θανατωθεῖ καί τελικά ν' ἀνασθηθεῖ.

• Τριαδικότητα καί Ἱεραποστολή

Μοιλονότι θέσαμε ὡς θεολογικό κέντρο τῆς ἱεραποστολῆς τήν ἀνακαινιστική, ἐνανθρωπηστική καί ἀναστάσιμη ὁψη τῆς καινούριας ζωῆς πού ὁ Χριστός ἐγκαινίασε, δέν θά πρέπει νά παραθεωρήσουμε, ὅτι ἡ ἀποστολή τοῦ Υἱοῦ ἐντάσσεται ἐντὸς τοῦ τριαδικοῦ σχεδίου γιὰ τή σωτηρία τοῦ κόσμου.

Εἶναι γενικά ἀποδεκτό, ὅτι ἡ χριστιανική ἱεραποστολή δέν στοχεύει πρωταρχικά στή μεταβίβαση συγκεκριμένων διανοητικῶν ἀληθειῶν, κάποιων νέων δογμάτων, ἢ στήν ἰδρυση μιᾶς νέας «θρησκείας», ἀλλὰ στή μεταφορά τῆς ζωῆς καί τῆς κοινωνίας πού ἐνυπάρχει στήν τριαδική θεότητα. Πράγματι, τό «πέμπειν» τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς ἀποστόλους εἶναι ἡ συνέχεια τῆς πέμψης Του ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἐνῶ ἡ ἀποστολή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ἰω. 14,26· 20,21) εἶναι ἡ φανέρωση τῆς ὕπαρξης τοῦ Θεοῦ ὡς κοινωνία προσώπων (Β' Κορ. 13,13). Μέ τό Χριστό, ἴλεει ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ἡ τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ, πού ὑπονοοῦνταν στήν Παλαιά Διαθήκη, ἐγίνε φανερή γνώση. Τό πάθος καί ὁ Σταυρός τοῦ

Χριστοῦ εἶναι τό μέσο τῆς δόξας τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Πατρός (Ἰω. 17,1). Ἔτσι, ἀκόμα καί τό μᾶλλον χριστοκεντρικό Μθ. 28,19 «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» ἐντάσσεται στό τριαδολογικό «βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος», δηλαδή στήν ἐνταξη τοῦ πιστοῦ στήν τριαδική κοινωνία, τήν κατεχοχήν «μαθητεία» τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἀποστολή τοῦ Ἰησοῦ ἐγίνε «οὐκ ὑπέρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καί τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν» (Ἰω. 11,52), εἶχε ἀποδέκτη ὅλον τόν κόσμο. Αὕτη ἡ μετοχή τῶν ἐθνῶν στό Χριστό εἶναι κοινωνική, ἔχει δηλαδή πρότυπο τή ζωή καί τήν κοινωνία πού ὑπάρχει ἐντὸς τῆς Τριάδας, δυνάμει τῆς ὁποίας ὁ Λόγος ἦρθε στόν κόσμο. Θά ἦταν, λοιπόν, ἐσφαλμένη ὁποιαδήποτε στατική ἀντίληψη τῆς ἐν Χριστῷ λύτρωσης, ἡ περιχαράκωση σέ μιά σωστική αὐτάρκεια πού ἤδη κατέχουμε, ἢ σέ μιά δῆθεν πολιτισμική ἀνωτερότητα πού θεωρεῖ περιττή τήν κενωτική κίνηση πρὸς τόν ἄλλον, καθὼς αὕτη ἀποτελεῖ μιά ἀντίληψη ξένη πρὸς τό ἀνοικτό πνεῦμα τῆς ἱεραποστολῆς (ἀλλὰ καί τό παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ), διότι ἐνεργώντας ἔτσι ἡ πίστη εἶναι νεκρή, δέν κοινωνεῖται, οὔτε μαρτυρεῖται στά ἔθνη, ἀντιθέτως, ἀφήνει τόν κόσμο στόν πρό Χριστοῦ κα-

τακερματισμό του, δέν ἐντάσσεται στήν ἀληθινή ἀγαπητική ἐνότητα τῆς τριαδικῆς κοινωνίας πού προτάσσει τή συνάντηση μέ τόν ἄλλον.

Πρός ἐπίρρωσιν τῶν παραπάνω, θά ἦταν χρησιμη μιὰ ἱστορική ὑπενθύμιση. Ἡ ἐπιτυχής ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ κατά τούς πρώτους αἰῶνες, ὀφειλόταν ὄχι σέ μιὰ κάποια ἀδιαφορία πρὸς τόν κόσμο (ἡ Ἐκκλησία, ἀλλήλωσε, ἀποδοκίμασε κάθε εἶδους δοκητισμό, μανιχαϊσμό καί γνωστικισμό), ἀλλὰ στό διάλογο μέ τό κοινωνικό, πολιτιστικό καί θρησκευτικό περιβάλλον τῆς ἐποχῆς τους, στήν ἔνταξη τοῦ Χριστιανισμοῦ στή θρησκευτική, πολιτισμική πραγματικότητα τοῦ τότε κόσμου, ὄχι μέ τή μορφή μιᾶς ἀκόμα θρησκείας πού ἐρχόταν νά προστεθεῖ στό ἤδη ὑπάρχον θρησκευτικό μωσαϊκό, ἀλλὰ ὡς μιᾶς πίστεως πού μπορούσε νά δώσει ἐλπίδα καί οὐσιαστικές ἀπαντήσεις στίς ἀνησυχίες τοῦ ἀνθρώπου, προβάλλοντας τήν ἐλπίδα ὅτι ὁ κόσμος μπορεῖ νά μετα-

μορφωθεῖ, ὅτι τὰ δεινά τῆς ἱστορίας εἶναι προσωρινά σέ σχέση μέ τήν ὑπερβατικότητα τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτό πού ἀνέμενε ἡ ἀνθρωπότητα πληρώθηκε ἐν Χριστῷ. Δέν εἶναι τυχαῖο, ὅτι ὁ ἀποκαλυπτικός προσανατολισμός τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων δέν ἀπέτρεψε τήν ἱεραποστολική δράση πού ἔκανε γνωστό τόν Χριστό καί ὁδήγησε στή μοναδική σύνθεση τῆς εὐαγγελικῆς ἀποκάλυψης μέ τήν ἐλληνική φιλοσοφία. Κάποιους αἰῶνες ἀργότερα, ἡ ἱεραποστολή τῶν Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου, θά μετέδιδε τόν εὐαγγελικό λόγο καί τὰ πολιτιστικά ἀγαθὰ πού ἤδη ἀπολάμβανε ἡ αὐτάρκης βυζαντινὴ κοινωνία, σ' ἓνα ἴαο πού δέν διέθετε ἀκόμα ἐπαρκὴ πολιτισμική ταυτότητα. Αὐτό σημαίνει, ὅτι ἡ εὐχαριστιακὴ ζωή, δηλαδή ἡ μεταμόρφωση τῆς κτίσεως ἐν Χριστῷ, δέν νοοῦνταν ὡς ἓνα μετα-ιστορικό γεγονός, ἀλλ' ὡς ἐμπεριέχον σαφῶς μιὰ ἱστορική καί, συνεπῶς, ἱεραποστολικὴ δυναμική, πού προϋπέθετε τό διάλογο μέ ὅ,τι εἶχε προετοιμάσει ἡ ἀνθρώπινη ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ.

Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἔχει κεντρικότερο ρόλο στήν ἐξέλιξη τῆς ἱεραποστολῆς. Εἶναι Πνεῦμα δημιουργίας, ζωηφορίας, τελείωσης. Ὅπου συναντᾶται ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀδελφότητα, ἐκεῖ βρίσκεται τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τό Πνεῦμα πού «ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος» (Γεν. 1,2) κατὰ τή δημιουργία, πού πνέει ὅπου θέλει (Ἰω. 3,8), πού συντροφεύει τόν Λόγο τοῦ Θεοῦ, παραμένοντας ἀδιαχώριστα ἐνωμένο μαζί Του σέ ὅλο τό ἔργο τῆς θείας οικονομίας. Εἶναι τό Πνεῦμα πού κατέβηκε πάνω στόν Ἰησοῦ κατὰ τή Βάπτισι, τό Πνεῦμα πού χορηγεῖ ζωή (Ἰω. 6,63), καθὼς ἐξέγειρε τόν «Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν» (Ρωμ. 8, 11). Εἶναι, τέ-

λος, τό Πνεῦμα πού καταξιώνει τό ἀνθρώπινο πρόσωπο, κάνει τήν Ἐκκλησία ὄχι καθίδρυμα ἀλλήλ «κοινωνία», μεταβάλλει τά εὐχαριστιακά δῶρα σέ αἷμα καί σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τήν μεταμορφώνει ἀπό μιᾶ ἀπλή κοινωνιολογική ὁμάδα σέ κοινότητα «πιστῶν», ἐντός τῆς ὁποίας ἀναζητεῖται ὄχι ἡ ἡθική βελτίωση, ἀλλήλ ἡ ἀγιότητα, ἡ τελείωση, ἡ ἀνάσταση. Εἶναι τό Πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς, δηλαδή τό Πνεῦμα τῶν ἐσχάτων πού εἰσηλθάν στήν ἱστορία γιά νά τήν μεταμορφώσουν. Ἔτσι, ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὁ κατεξοχήν «θεσμός» αὐτοῦ τοῦ κόσμου, πού ὑπερβαίνει κάθε ἄλλο ἐγκόσμιο, ἐφήμερο θεσμό καί πού ἔχει τό προφητικό καθήκον ν' ἀναγγέλλει σέ κάθε στιγμή καί κάθε συνάφεια τήν ἀλήθεια καί νά καταγγέλλει μέ δυναμισμό τίς φθοροποιές δυνάμεις τοῦ κακοῦ. Τό «πρόσκαιρο» τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἡ βιολογική φθορά τῶν μελῶν της, ἀλλήλ ἡ αἰώνια διατήρηση τῆς ἀλήθειας πού εὐαγγελιζέται, ἔναντι τῆς φθορᾶς τοῦ ἐγκόσμιου κακοῦ.

Ἡ τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ εἶναι τό κατεξοχήν θεολογικό ἐργαλεῖο γιά νά κατανοήσουμε τήν ἀξία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου ὄχι καθαυτή, ἀλλήλ σέ κοινωνία μέ τόν ἄλλον. Ἄν ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε ἐγκαίρως ἐντοπίσει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει πολιτικό ὄν, ἡ τριαδική χριστιανική θεολογία ἤρθε ν' ἀναδείξει ὄχι ἀπλή τή φύσει κοινωνικότητα τοῦ ἀτόμου –ιδιότητα, ὁπωσδήποτε, θεμελιώδης γιά τόν πολιτικό βίο του– ἀλλήλ τήν ἐν σχέσει ὕπαρξή του. Ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τοῦ συνανθρώπου, τοῦ κόσμου. Ὡς πρόσωπο, ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει σέ ἀναφορά μέ κάποιον ἢ κάτι ἄλλο. Ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται ὡς προϊόν μιᾶς σχέσης καί ἀναζητεῖ διαρκῶς τήν συνύπαρξη, ἐπομένως δέν νοεῖται ὕπαρξη χωρίς σχέση καί κοινωνία· ἡ ἀπώλεια τῆς σχεσιακῆς ὕπαρξης τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐξόχως ἀντιτριαδική καί, κατά συνέπεια, βαθιά ἀντί-ιεραποστολική. Ἡ κοινωνική ζωή, ἐπομένως, εἶναι ἴσως τό πιό ριζοσπαστικό καί ἐπαναστατικό ἀπ' ὅλα τά νοήματα τῆς τριαδικῆς θεολογίας, αὐτό πού διακρίνει μέ ἀπόλυτο τρόπο τόν Χριστιανισμό ἀπό κάθε ἄλλο θρησκευτικό δόγμα.

• Ἐκκλησιολογία καί Ἱεραποστολή

Ἐφόσον ἡ χριστιανική πίστη εἶναι κοινωνική, δέν μπορεῖ παρά νά ἐκφράζεται μέ τρόπο πού ν' ἀποτυπώνει ἀκριβῶς αὐτήν τήν κοινοτική πραγματικότητα. Στή βιβλική, λειτουργική γραμματεία βρίσκουμε ποικίλους ὅρους μέ τοὺς ὁποίους περιγράφεται ἡ κοινοτική - τριαδική ὑπόσταση τῆς Ἐκκλησίας: «λαός τοῦ Θεοῦ», «σῶμα Χριστοῦ», «κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἡ ἀποστολικότητα, ἐπομένως, τῆς Ἐκκλησίας προϋποθέτει τήν ἐμπειρική γνώση τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπό τίς θεοφάνειές Του, πού φωτίζουν διαρκῶς τό σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας, συνεχουν τήν Ἐκκλησία καί ἀναδεικνύουν τόν ἐξόχως κοινοτικό της χαρακτήρα. Τελικά, θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ὅτι ἡ λατρεύουσα ἐκκλησιαστική κοινότητα εἶναι συνάντηση καί ἔνωση μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου, κοινωνία καί ἔνωση μεταξύ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἀνακεφαλαίωση τῶν πάντων ἐν Χριστῷ (Ἐφεσ. 1,10), ἀγαπητική περικύρωση στό πρότυπο τῆς Τριάδας.

Ἡ Ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζεται σέ δύο ἐπίπεδα: ὡς συστολή, καθώς ἐνώνει τό λαό τοῦ Θεοῦ «ἐπὶ τό αὐτό» (Πρ. 2,1), ἀλλήλ καί ὡς διαστολή, καθώς ἀνοίγεται στόν κόσμο. Ἡ πρώτη κίνηση ἀφορᾷ τήν εὐχαριστιακή συνάθροιση, ἐνῶ ἡ δεύτερη τήν ἱεραποστολική ἐξοδο στόν κόσμο. Θά ἦταν, ὡστόσο, λάθος νά συνδέσουμε τήν ἱεραποστολή μόνο μέ τό δεύτερο μέρος αὐτῆς τῆς κίνησης, ἀπομονώνοντάς την ἀπό τό πρῶτο. Μέ τό ἱεραποστολικό ἔργο, ἡ Ἐκκλησία καθιστᾷ χειροποιήσῃ τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ: τό κήρυγμα γιά τό Χριστό γίνεται, ἀπό ἀκρόαση τοῦ ἄμβωνα, καθημερινή μαρτυρία· ἡ ἐμπειρία τῆς τριαδικῆς κοινωνίας εἶναι συγχρόνως εὐχαριστιακή πρόγευση καί ἀγαπητική φιλία. Μήπως ἡ Εὐχαριστία δέν εἶναι ἡ κατεξοχήν πράξη (ἔργον) τοῦ λαοῦ (λαῖτος) μέ τήν ὁποία ἡ Ἐκκλησία κοινωνεῖ στόν κόσμο τά δῶρα τῆς κτίσης (ἄρτος, οἶνος) πού ἔχουν μεταβληθεῖ σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ; Ἡ Εὐχαριστία, ἐπομένως, δέν εἶναι ἓνα μυστήριο προορισμένο γιά ὁρισμένους ἐκλεκτούς, ἀλλήλ μιᾶ πράξη πού ἀγιάζει τόν κόσμο - ἐξ οὗ καί ἡ

άγνωστη στον ὀρθόδοξο κόσμο ἔννοια τῆς «ιδιω-
τικῆς» λειτουργίας. Ἐφόσον ἡ ἱεραποστολή μαρ-
τυρεῖ στον κόσμο τὴν ἀναστάσιμη πραγματικότη-
τα, δὲν θά μπορούσε παρά νά μοιραστεῖ τὸ εὐχα-
ριστιακὸ ἥθος τῶν ἤδη μεταβληθέντων δώρων.
Ἀπὸ τὴν πλευρά της ἡ ἱεραποστολή ἐμπνέει καὶ
ζωογονεῖ τὴν ἐν συνάξει εὐχα-
ριστιακὴ κοινότητα ὑπενθυμί-
ζοντας ὅτι τὸ ἔργο τοῦ καθα-
γιασμοῦ δὲν τελειώνει μέ τὸ
πέρασ τῆς σύναξης, ἀλλὰ ἡ κα-
ταληκτικὴ εὐχή «πορεύεσθε ἐν
εἰρήνῃ» (πού διασώζεται στὴν
ἀρχαία λειτουργία τοῦ Ἀγίου
Μάρκου) εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἱερα-
ποστολικοῦ ἔργου. Ἡ Ἐκκλη-
σία –πού εἶναι ἀπὸ τὴ φύση
της ἱεραποστολική– δὲν
ὑπάρχει παρά ὡς λει-
τουργικὴ κοινότητα·
ἀγιασμός καὶ εὐαγγε-
λισμός, λειτουργία
καὶ μαρτυρία νοημα-
τοδοῦν κάθε στιγμή
καὶ πτυχὴ τῆς ἀνθρώ-
πινος ὕπαρξης, ὥστε
τελικά καμιὰ διχοτομία
μεταξύ εὐχαριστίας καὶ
ἱεραποστολῆς νά μὴν
εἶναι νοντή.

* * *

Κλείνοντας αὐτὸ τὸ σύ-
ντομο σημείωμα, μπορούμε νά
ἐπισημάνουμε, ὅτι τὸ ἱεραπο-
στολικὸ ἔργο παραμένει πάντοτε ἐπίκαιρο, εἰδικά
σέ μιὰ περίοδο ὅπου ἡ ἀνθρωπότητα πληττεται
ἠθικά καὶ πνευματικά, ἀποξενώνεται ἀπὸ τίς ρίζες
της, γιὰ χάρη μιᾶς λίγο ἢ πολὺ ἀβέβαιης προό-
δου, πληρώνει μέ κάθε κόστος καὶ μέ βαρὺ οἰκο-
λογικὸ τίμημα τὸ αἶτημα τῆς ἀνάπτυξης, ἱκανοποι-
εῖται μέ τὴν τεχνολογικὰ ἀνεπτυγμένη, πλὴν ὅμως
ἀπρόσωπη καὶ ἐφήμερη ἐπικοινωνία, πού ἀπομο-
νώνει τὸν ἀνθρώπο ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση μιᾶς βα-

θύτερης πνευματικῆς ἀλληλεγγύης. Εἶναι ἀκόμα
μιὰ κοινωνία πού δὲν ἀκολουθεῖ πλέον τὰ εὐαγγε-
λικὰ ἴχνη - θά ἔλεγε κανεὶς, ὅτι τὰ ἔχει τοποθε-
τήσῃ ἐκτός τοῦ ἰδεολογικοῦ της ὀρίζοντα. Τὰ κε-
κτημένα βέβαια τῆς νεωτερικότητας δὲν μπορούν
ν' ἀπαξιωθοῦν ἐκ προοιμίου πρὸς χάρη μιᾶς
ἀδιέξοδης ἀντιρρητικῆς ρητορικῆς.

Ἀλλὰ εἶναι ἐξόχως σημαντικό γιὰ
τὴ χριστιανικὴ ἱεραποστολή νά
προβάλλῃ τὸ προφητικὸ εὐαγγε-
λικὸ ἥθος τῆς ἀγάπης, τῆς κοινω-
νίας, τοῦ ἀγιασμοῦ καὶ τῆς μετα-
μόρφωσης τοῦ κόσμου, πού ἐπι-
τυγχάνεται ὁχι μέ τὴν ἐπιβολὴ
τῆς τεχνολογίας, τῆς οἰκονο-
μίας καὶ τῆς ὑπερτροφικὰ
ἐγωιστικῆς ἐκμετάλλευ-
σης τοῦ ἀλλοῦ, ἀλλὰ μέ
τὸ μοναδικὸ παράδειγ-
μα τοῦ Ἰησοῦ τῆς κένω-
σης, τῆς συνάντησης
καὶ τῆς καταληλαγῆς μέ
τόν πλησίον, τῆς αὐτο-
προσφορᾶς, τῆς θυσίας
ἡ ὁποία –ὅπως βεβαιώ-
νει ἡ ἐκκλησιαστικὴ πί-
στη– εἶναι ἡ ἀσφαλιέ-
στερη πορεία πρὸς τὴν
ἀναστάσιμη δόξα.

Δημήτριος Κεραμιδᾶς
Δρ. Ἱεραποστολικῆς

* Ἐνδεικτικὴ βιβλιογραφία

Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος, «Παγκο-
σμιοποίηση καὶ Ὀρθοδοξία», Ἀθήνα 2000.

Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος, «Ἱεραποστολή στὰ ἴχνη τοῦ Χριστοῦ»,
Ἀθήνα 2007.

Πέτρος Βασιλειάδης, «Ἐνότητα καὶ μαρτυρία», Θεσσαλονίκη 2007.
Ἡλίας Βουλγαράκης, «Ἱεραποστολή. Δρόμοι καὶ δομές», Ἀθήνα
1989.

Θανάσης Παπαθανασίου, «Ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὅταν ἀνοίγεται»,
Ἀθήνα 2008.

Ἀλέξανδρος Σμέμαν, «Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας στό σύγχρονο
κόσμο» (μετάφραση Ἰωσήφ Ροηλίδης), Ἀθήνα 1993.

Θά ένθυμεΐσθε, ἴσως, ἀγαπητοί έν Χριστῷ ἀδελφοί ὅτι εἶχαμε ἐπισημάνει τήν ἀνάγκη διάθεσιν νεροῦ στούς χωρικοὺς στό Asampaky τῆς Μαδαγασκάρης («Πάντα τά ἔθνη», τεῦχος 116, σ.σ. 20 - 21), καθῶς καί τῶν πέριξ περιοχῶν, πού πλήττονται ἀπό τήν ἑλλειψή του.

Μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἦρθε ἡ εὐλογημένη σιγμή τῆς πραγματοποίησης τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν. Ἔφτασε ἀπό τήν Ἑλλάδα μέ κοντέινερ ἡ ὑδροφόρα, μέ τήν ὁποία γεμίσαμε τίς ὑπάρχουσες δεξαμενές τῶν πέντε χωριῶν. Ἔτσι οἱ κάτοικοί τους ἐξασφαλίζουν τίς καθημερινές τους ἀνάγκες γιά τό διάστημα ἐνός μηνός.

Ἡ χαρά ὄλων ἦταν πραγματικά ἀπερίγραπτη, ὅταν μέσα στό καυτό ἡλιοπύρι καί τήν παραπεταμένη ἀνυδρία, ἔβλεπαν νά τρέχει ἀπό τήν ὑδροφόρα ἄφθονο νερό μέσα στίς δεξαμενές τους. Ἀναπάντεχη χαρά τοὺς δώσαμε, ἐπίσης, ὅταν τοὺς εἶπαμε ὅτι θά μπορούσαν νά γεμίσουν ἀπό τό περισσευμα τῆς ὑδροφόρας τά μπιτόνια πού εἶχαν μαζί τους καί νά πάρουν τό νερό στά σπίτια τους.

Κάποια ἀπό τά μικρά παιδιά πού βρισκόνταν στόν χώρο τῆς διανομῆς, τόλημψαν καί μπῆκαν κάτω ἀπό τό σημεῖο τῆς ὑδροφόρας, ἐκεῖ ἀπό ὅπου ἔτρεχε τό νερό, κάνοντας ἕνα ἰδιότυπο «ντούζ». Ὁ τόπος γέμισε ἀπό αὐθόρμητα παιδικά παιχνίδια καί φωνές, ἐνῶ τό ὑπαίθριο «ντούζ» ἔμοιαζε, τελικά, περισσότερο μέ ἡλασπόηλυτρο.

Σέ κάποιο χωριό πού δέν ὑπῆρχε δεξαμενή φύλαξης τοῦ νεροῦ, γεμίσαμε τά βαρέλια καί τά μπιτόνια τῶν κατοίκων. Ἔγινε στήν κυριολεξία «χαμός» γιά τό ποίός θά πάρει πρῶτος τό νερό. Ἡ ἐπέμβαση τοῦ συνοδοῦ κατηχητῆ καί τοῦ ὁδηγοῦ τοῦ ὁχήματος, ἦταν ἐπιβεβλημένη προκειμένου νά μπεῖ μιά τάξη στήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ὑδροφόρα ἐφοδιαζόταν ἀπό ἕνα μικρό ποταμάκι καί μή φανταστεῖ κανεῖς ὅτι τό νερό ἦταν πεντακάθαρο. Σέ ἀπόσταση 30 μέτρων ἀπό τό σημεῖο τῆς ἀντλήσῆς του, κάποιες γυναῖκες ἔκαναν μπουγάδα, ἐνῶ κάποιον ἄλλοι ἔκαναν μπάνιο. Ἡ ἀπόλυτη ἀνάγκη, ὅμως, σέ κάνει νά τά παραβλέπεis ὅλα. Σκεφεῖτε πῶς ἡ πρεσβυτέρα τοῦ ντόπιου ἱερέα π. Ἰωακείμ, μᾶς εἶπε ὅτι τῆς ζητοῦν ἀκόμη καί τά ἀπόνερα ἀπό τό πλῦσιμο τῶν ρούχων γιά νά τό ξαναχρησιμοποιήσουν. Ἐδῶ εἶναι πραγματικά πού ἴλενε «τό νερό νεράκι»!

Οἱ δεξαμενές φρουροῦνται τή νύχτα, εἰδικά στό Asampaky, στό ὁποῖο κάποιον ἐνοπλῶν ἀποπειράθηκαν νά κλέψουν τό νερό. Γίνεται πραγματικός πόλεμος γιά τό νερό. Ὑπάρχει προγραμματισμός ἀπό τοὺς ὑπεύθυνους γιά τήν ποσότητα τοῦ νεροῦ πού θά διανεμηθεῖ. Δύο ἕως τρία μπιτόνια καθημερινά γιά κάθε σπίτι, πού θά πρέπει νά καλύψουν ὅλες τίς ἀνάγκες (μαγείρεμα, πόση, πλῦσιμο, μπάνιο κ.λπ.).

Μεταφέρουμε τό νερό μέ τήν ὑδροφόρα γιατί, δυστυχῶς, δέν ὑπάρχουν παντοῦ κτιστές δεξαμενές. Τό κόστος γιά τήν κατασκευή μιᾶς κτιστῆς δεξαμενῆς, εἶναι γύρω στίς 8.000 εὐρώ. Οἱ δεξαμενές αὐτές εἶναι χωρητικότητας 25 κυβικῶν μέτρων καί συνδέονται μέ ἡλαστικούς σωλήνες μέ τή στέγη τοῦ ἡησιέστερου κτιρίου (σχολεῖου ἢ ἐκκλησίας), ὥστε νά γεμίζουν αὐτόματα τήν ἐποχή τῶν βροχῶν ἀπό τά ὄμβρια ὕδατα.

Ἀξίζει τόν κόπο νά ἀνακουφίσουμε τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, στόν δύσκολο ἀγῶνα πού δίνουν καθημερινά μέ σκοπό τήν ἐπιβίωση. Ἐμεῖς, ἀπλῶς, ἔχουμε τήν ὑποχρέωση, ἀπλῶς καί τή δέσμευση ἀπέναντί τους, νά τοὺς μεταφέρουμε μέ κάθε τρόπο καί μέσο τό νερό τοῦ μήνα καί ἔχει ὁ Θεός...

† Ὁ Μαδαγασκάρης Ἰγνάτιος

Ἐπιτέλους ἦρθε νερό!..

«Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος εἶναι ἓνα δῶρο τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας...»

Ἐκδήλωση τιμῆς μέ τόν γενικό τίτλο «Οἰκουμένη - Πίστη - Πολιτισμός», διοργάνωσε ἡ Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νά παρουσιάσει τό συγγραφικό καί ποιμαντικό ἔργο τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου. Ἡ ἐκδήλωση πραγματοποιήθηκε στό ἀμφιθέατρο τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασσικῶν Σπουδῶν, στό χώρο τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης, μέ τήν παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, δεκάδων ἀρχιερέων, κυβερνητικῶν στελεχῶν πολιτικῶν, ἀκαδημαϊκῶν, καθηγητῶν πανεπιστημίου, κληρικῶν καί πλῆθος κόσμου, πού ἀπό νωρίς κατέκλεισαν τόν χώρο.

Μέ συντονίστρια τῆς ἐκδήλωσης τῇ δημοσιογράφο καί Πρόεδρο τῆς ΕΣΗΕΑ κ. Μαρία Ἀντωνιάδου, παρουσιάστηκε τό συγγραφικό καί πρωτοποριακό ἱεραποστολικό ἔργο τοῦ Μακαριωτάτου, ἀπό τοὺς κ. Μάριο Μπέγζο, Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, κ. Μιχαήλ Τρίτο, Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, κ. Κώστα Ἰορδανίδη, Δημοσιογράφο καί κ. Νικόλαο Τσιρέβελο, Δρ. Θεολογίας.

Παρουσιάστηκε, ἐπίσης, ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Ἰλίου Ἀχαρνῶν καί Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρα καί τόν Καθηγνήτη τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης κ. Ἰωάννη Καζάζη, τό πολιτιστικό, ἐκδοτικό καί ἐν γένει μορφωτικό ἔργο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καί ἡ προσπάθεια πού καταβάλλει ὁ Ὄργανισμός, μέσα ἀπό μιά σειρά ἐκπαιδευτικῶν δραστηριοτήτων καί ἐκδόσεων, νά προβληθεῖ ἀνά τόν κόσμο ἡ πολιτιστική μας κληρονομιά.

Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ χαιρετισμὸ τοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε καὶ συνεχάρη τὸ Γενικὸ Διευθυντὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Θεοφ. Ἐπίσκοπο Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελο καὶ τοὺς συνεργάτες τοῦ γιὰ τὴν ἄρτια διοργάνωση τῆς ἐκδήλωσης. Ἀναφερόμενος στὸ πρόσωπο τοῦ τιμώμενου ἱεράρχη, μεταξύ ἄλλων κατέληξε λέγοντας ὅτι: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος εἶναι ἓνα δῶρο τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας καὶ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ δὲ λήμπουν μόνο, ἀλλὰ προσφέρουν, γιατί πάνω ἀπὸ ὅλα βάζουν τοὺς ἄλλους».

Ἀκολουθεῖ ἡ εἰσαγωγικὴ ὁμιλία - προσφώνηση - τοῦ Γενικοῦ Διευθυντῆ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Θεοφ. Ἐπισκόπου Φαναρίου κ. Ἀγαθαγγέλου:

«Μέριμνα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτελικοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ ὁ προγραμματισμός, ἡ ὁργάνωση καὶ ἡ ἐκτέλεση τοῦ ἱεραποστολικοῦ, κοινωνικοῦ, κατηχητικοῦ, μορφωτικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ ἐκδοτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προσπάθεια, ἡ ὁποία καταβάλλεται στοὺς συγκεκριμένους τομεῖς ἐν σιωπῇ γιὰ 78 καὶ πλεόν ὀλόκληρα χρόνια, εἶναι τεράστια. Τὰ τελευταῖα σαράντα χρόνια ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἀνοίχτηκε στὴν οἰκουμένη ἐνισχύοντας, μέσα στὰ πλαίσια τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀλληλεγγύης, τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο 60 καὶ πλεόν ἀνὰ τὸν κόσμον Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σὲ πολὺπαθους λαοὺς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Ἀσία, Ἀπὼ Ἀνατολή), τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς, τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ὅταν πρὶν 40 χρόνια οἱ ἄνθρωποι ἄκουγαν γιὰ τὴν ἱεραποστολή καὶ τὴν προοπτικὴ τοῦ ἔργου μέσα στὴν ἱστορία, ἀπὸ τὸν τότε προκάτοχό μου στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία καὶ νῦν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθβανίας κ. Ἀναστάσιο, μειδιοῦσαν. Ἡ σημερινὴ πραγματικότητα δικαίωσε τὴν προσπάθεια αὐτή, πού ἀπέδωσε πολλοὺς καρπούς, πού καρποφοροῦν σὲ πολλὰς πηλὲς τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου.

Τὸ ἀνοιγμα αὐτὸ στὸν κόσμον μᾶς ὁδήγησε ἀδιάλειπτα καὶ ἐνεργῶς ἡσυχᾶ στὴν ἀναζήτησι δραστηριοτήτων, πού θὰ πρόβαλλαν τὴν ἱστορία καὶ τὸν πολιτισμὸ μας, καὶ θὰ ἀνεδείκνυαν τὸν κοινωνικὸ χαρακτῆρα τοῦ ἐπιτελούμενου ἔργου. Τὰ ἐγχειρήματα

δὲν ἦταν οὔτε εἶναι εὐκόλῃ. Ὑπάρχουν ἀντικειμενικὲς καὶ τεχνικὲς δυσκολίες. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση, ὅταν μάλιστα καθιπλώνεται στὰ λεγόμενα “αὐτόνομα” πράγματα, δὲν δύναται νὰ κατανοήσει τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα, νὰ ἀφουγκραστεῖ τὴν ἀγωγή τῶν λαῶν τῆς γῆς καὶ νὰ ἀποφύγει τίς ὀξειδώσεις τοῦ χρόνου.

Παρ’ ὅλα αὐτὰ γυρεύουμε τὴν καρδιά, τὸ νοῦ, τὴν εὐαισθησία, τὴν λεπτότητα καὶ τὸ κουράγιο τῶν ἀνθρώπων νὰ προχωροῦν ἐμπρός. Καὶ αὐτὸ τὸ μήνυμα καλεῖται νὰ δώσει ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψινὴ σύναξη πού παρουσιάζονται τὰ βιβλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθβανίας κ. Ἀναστασίου μὲ θέμα τὴν ἱεραποστολή καὶ ἡ προέκταση αὐτοῦ τοῦ ἔργου στὸν τομέα τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος δὲν εἶναι γιὰ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία ἀπλᾶ καὶ μόνο ἓνας συγγραφεὺς τοῦ ὁποίου τὰ βιβλία παρουσιάζονται. Εἶναι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ “ἄνθρωπος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας”, ἀφοῦ διακόνησε στὴ θέση τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐπὶ 25 χρόνια καὶ μέχρι σήμερα δὲν ἔχει παύσει νὰ ἐνδιαφέρεται γι’ αὐτὴν, ἦταν ὁ δάσκαλός μας στὸ Πανεπιστήμιο. Γι’ αὐτὸ, καὶ ὅταν καλεῖσαι νὰ μιλήσεις γιὰ ἐκεῖνον, αὐτὸ καλλιεργεῖ ἀπὸ μόνο του μία διάθεση σιωπῆς καὶ ἓνα δέος.

Τὸ ὄνειρό Σας, Μακαριώτατε, στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία ἦταν ὅτι τελικὰ μέσα στὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐλευθερία, ὅπως τίς ἀποκαλύπτει τὸ Εὐαγγέλιο, θὰ μπορούσε στὸν χῶρο καὶ τὸ ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς νὰ ὑπάρξει κάτι οὐσιαστικό. Καὶ ἐδῶ ἀπόψε ἔχουν ἔλθει ἀρκετοὶ ἄνθρωποι πού μοιράσθηκαν τότε μαζί Σας αὐτὸ τὸ ὄνειρο.

Ὅπως γράφετε, “ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι μία συνομοσπονδία Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἡ Μία, Ἀγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία καὶ δὲν διστάσατε νὰ καταλογίσετε εὐθύνες σὲ ὅσους ἀλλοιῶνουν καὶ ὑποπτα ἀποπροσανατολίζουν τοὺς στόχους τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τὴν μετατρέπουν σὲ μέσο καὶ ὄργανο ἄλλων σκοπῶν πού δημιουργήσε τραγικὲς περιπέτειες”.

Αὐτὸ μᾶς κληροδοτήσατε τόσα χρόνια μετὰ, χωρίς ἡ δραστηριότητα αὐτὴ νὰ χάσει τὴν ἱερότητα τῆς σιωπῆς, νὰ χάσει τὴν εὐαισθησία γιὰ κάθε τί πού καλλιεργεῖ τὴν ἀνθρωπιά, τὴν ἀμοιβαιότητα, τὴν κα-

ταλληλαγή, τήν ειρήνην, τόν πολιτισμό, τή φιλανθρωπία, τήν καλοσύνην. Ὑψήλως σε ὅλες τίς δύσκολες στιγμές τῆς διακονίας Σας, μιᾶς γιά “δύναμη ἀντιστάσεως στήν παρακμή. Δύναμη δημιουργίας γιά μιά κοινωνία ἀλληλεγγύης καί ἀγάπης, μέ περισσότερο φῶς, πασχαλινό φῶς”.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε, λοιπόν, Μακαριώτατε, γιὰ σήμερα, μέ τήν εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας, αἰσθανόμαστε τήν παρουσία Σας καί τήν ἀκτινοβολία τῆς καρδιάς σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμε, διότι μᾶς μαθαίνετε νά εἴμαστε συνεπεῖς καί ἀληθινοί, νά ζοῦμε αὐτό πού πιστεύουμε, νά ἀγαπᾶμε ἀληθινά, νά κατανοοῦμε τόν διαφορετικό, νά μήν πιστεύουμε σέ ἕνα εὐκόλο Χριστιανισμό.

Ἀπό καρδίας εὐχαριστοῦμε, καί Ἐσᾶς, Μακαριώτατε Ποιμενάρχα μας, διότι “ἐν γῇ ἐρήμῳ, ἐν ὄρει καύματος, ἐν γῇ ἀνύδρῳ” (Δευτερ. 32,10) γίνεσθε κοινωνός τῶν ὁραμάτων καί τῶν ἐλπίδων μας. Διότι μᾶς ἐμπιστεύεσθε καί μᾶς διδάσκετε νά κάνουμε ὁλοένα καί πιό ἐμφανῆ στόν ἑαυτό μας τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἡ πίστη στήν ἀνεπανάληπτη ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Σᾶς εὐχαριστῶ ἀκόμη, διότι ἡ εὐλογία πού μᾶς δώσατε γιά τήν ἀποψινή ἐκδήλωση μᾶς ἔδειξε, γιά μιά ἀκόμη φορά, ὅτι ὡς Προκαθήμενος ἐν τόπῳ Θεοῦ ἔχετε μιά ἐσωτερική πνευματική εὐρυχωρία καί ἔτσι ἀντέχετε τήν παρουσία τῶν ἀδελφῶν Σας καί τῶν παιδιῶν Σας.

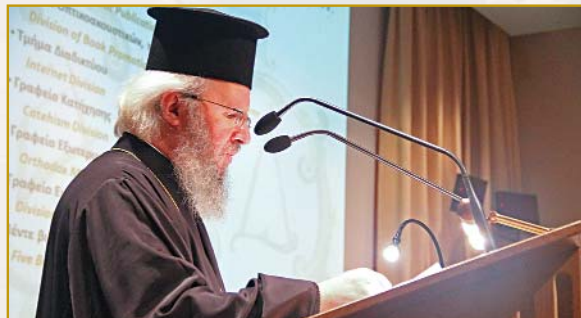
Εὐγνώμονες εὐχαριστίες καί πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας μας, πού παρὰ τίς τόσες δυσκολίες, στέκονται συγκυρηναῖοι καί συναντιλήπτορες στό ἔργο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐκφράζουν πάντοτε ἀγαπητικό ῥόλο καί ἡ προσηυχὴ τους μᾶς στηρίζει.

Ὁφειλόμενες εὐχαριστίες πρὸς ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς προσκεκλημένους ἀπὸ τόν πολιτικό, ἀκαδημαϊκό, ἐπιστημονικό, ἐπιχειρηματικό, θεολογικό χώρο καί ἄλλους φορεῖς, γιὰ τὴν παρουσία σας καὶ τὴν ἐπιμέλειά τὴν σχέση καί τὴν συνεργασία γιά τὸ ἔργο πού γίνεται.

Θερμές εὐχαριστίες στόν Σεβ. Μητροπολίτη Ἰλίου, Πετροπόλεως καί Ἀχαρνῶν κ. Ἀθηναγόρα, στοὺς ἐλλογιμώτατους καθηγητὲς κ. Μάριο Μπέζγο, Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, κ. Μιχαήλ Τρίτο, Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, κ. Ἰωάννη Καζάζη, Καθηγητὴ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης καί Πρόεδρο τοῦ Κέντρου Ἑλληνικῆς Γλώσσας, τόν κ. Κώστα Ἰορδανίδη, Δημοσιογράφο, τόν νέο Διδάκτορα Θεολογίας κ. Νικόλαο Τσιρέβελο, ὡς καί τὴν καλὴ φίλη κα Μαρία Ἀντωνιάδου, Πρόεδρο τῆς ΕΣΗΕΑ, πού ἀνέλαβαν ἀπόψε τὴν μεγάλη εὐθύνη τῆς παρουσίας.

Εὐχαριστίες ἐγκάρδιες στόν Πρόεδρο τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασσικῶν Σπουδῶν στήν Ἀθήνα κ. J. Wright, τόν Γενικό Μάνατζερ κ. Παντελὴ Πάνο, τὴν κα Μαρία Γεωργοπούλου, Διευθύντρια τῆς Γενναδεῖου Βιβλιοθήκης καί τοὺς καλοὺς συνεργάτες τους, γιά τὴν δωρεάν παραχώρηση τοῦ Ἀμφιθεάτρου, καί γιά τὴν πολιτιστικὴν συνεργασία πού ἔχουμε ἤδη ξεκινήσει.

Ἕνα ἀληθινὸ εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας καί γιά τὴν ἀγάπη τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν πού χρόνια τώρα μᾶς ἐμπιστεύονται καί συνδράμουν ἀπὸ τὸ ὑστέρημα ἢ τὸ περίσσειμά τους τὸ ἔργο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἥτοι: τὴν διάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς καί τῶν προγραμμάτων πολιτισμοῦ, τὴν ἀπρόσκοπτη λει-

τουργία του φοιτητικού οικότροφείου· ή βοήθεια, την οποία προσφέρουν είναι ουσιαστικά πρόσληψη της αγωνίας του κόσμου. Η συναντίληψη και ευαισθησία όλων αυτών των ανθρώπων που ενισχύουν το έργο της Αποστολικής Διακονίας, πέραν των υλικών μεγεθών, τιμάται ως δημιουργία που φανερώνει την σχέση του ανθρώπου με τον κόσμο. Όλη αυτή την προσφορά τους θα μπορούσα να την ονομάσω με τις λέξεις αγάπη, ελπίδα, όραμα, που τις ακούμε κάποτε ψυχρά και μάς φαίνονται υπόδικες ή και άκυρωμένες. Ο Θεός να ανταποδίδει στην αγάπη τους καρπών εκατονταπλάσιονα.

Τέλος, η έκδήλωση αυτή δεν θα μπορούσε να διοργανωθεί χωρίς τα στελέχη της Αποστολικής Διακονίας. Όλα τα στελέχη. Από τον πρώτο, που είναι τα μέλη του Κεντρικού Διοικητικού Συμβουλίου, μέχρι και τον τελευταίο. Όλοι εργάστηκαν με ζήλο και φιλοτιμία. Και γι' αυτό από καρδιάς τους ευχαριστώ και παρακαλώ να γνωρίζουν ότι τους θεωρώ πολύτιμους συνεργάτες και αδελφούς.

Μακαριώτατοι, έκλεκτοί προσκεκλημένοι,

Βρισκόμαστε ως λαός σ' ένα σταυροδρόμι. Δεν είμαστε ποτέ απομονωμένοι. Μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα, σ' Ανατολή και Δύση. Και τα άφομοιώναμε θαυμάσια τις ώρες που λειτουργούσαμε ως εύρωστος Όργανισμός. Είμαστε μέρος του κόσμου, συνυπάρχουμε και συνταραζόμαστε κι εμείς από διαδοχικές κρίσεις και φόβους, που δεν αφήνουν τον άνθρωπο να ειρηνεύσει. Μπροστά σ' αυτά τί μάς μένει για να βастάξουμε, αν άπαρνηθοῦμε τον έαυτό μας; Η Έκκλησία, άπόψε, δίδει την άπάντησή της. Σας ευχαριστώ!».

Τήν έκδήλωση έκλεισε με τις παρακάτω σκέψεις ο

Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Άλβανίας κ. Άναστάσιος:

«Εὐχαριστῶ ἐκ βάθους ψυχῆς τόν πεφιλημένο ἐν Χριστῷ Ἀδελφó Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο, τόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελο, Γενικό Διευθυντή τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τή Συντονίστρια κα Μαρία Ἀντωνιάδου, Πρόεδρο τῆς ΕΣΗΕΑ, καί τοὺς ἐκλεκτοὺς ὁμιλητές τῆς ἀποψινῆς ἐκδηλώσεως. Ἐπίσης, θέλω νά ἐκφράσω θερμές εὐχαριστίες πρὸς ὅλους τοὺς παρόντες στήν ἐκδήλωση αὐτή, γιά τὰ φιλικὰ σας αἰσθήματα.

1. Ἀναλογιζόμενος τήν πνευματική μου πορεία, στήν ὁποία ἔγιναν προηγουμένως εὐγενέστατες ἀναφορές, θά ἔλεγα λιτά ὅτι κατὰ τήν ἐπιστημονική καί ἐκκλησιαστική διακονία προσπάθησα, μέ ὅσες δυνάμεις χάρισε ὁ Θεός, νά ζήσω τό νόημα τῆς καθολικότητας καί οἰκουμενικότητας τῆς Ἐκκλησίας μας. Καί συγχρόνως, νά συμβάλω στό ἄνοιγμα τοῦ ὀρίζοντος τῆς ἀποστολικῆς μας εὐθύνης στόν σύγχρονο κόσμο. Ὅχι μόνο μέ συγγραφικό ἔργο, ἀλλῆ καί μέ μαρτυρία ζωῆς. Μέ τή βεβαιότητα ὅτι τό μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ) εἶναι "εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ" (Ἐφεσ. 1,10).

Τό τρίπτυχο οἰκουμένη, πίστη, πολιτισμός, καθόρισε τίς προσπάθειές μου. Μέ τή βεβαιότητα ὅτι, στήν Ὁρθόδοξη παράδοση καί σκέψη, ὅλα κινούνται σέ παγκόσμια προοπτική. Ἀπό τή δημιουργία τοῦ κόσμου, μέ τήν ὁποία ἀρχίζει ἡ Ἀγία Γραφή, ἕως τό ὄραμα τοῦ νέου οὐρανοῦ καί τῆς νέας γῆς, μέ τό ὁποῖο ἡ Ἀποκάλυψη τελειώνει.

Γιά τήν καταγραφή τοῦ Εὐαγγελίου καί κατὰ τήν

πρώτη φάση διαδόσεώς του στήν τότε γνωστή οίκουμένη, χρησιμοποιήθηκαν ή ελληνική γλώσσα καί γενικότερα ό ελληνικός πολιτισμός. Ένα άπό τά κύρια χαρακτηριστικά του πολιτισμού αυτού υπήρξε ή οίκουμενικότητα, πού καθλιεργήθηκε πολύτροπα άπό τήν ελληνική φιλοσοφία, τήν έπιστήμη, τήν τέχνη, τή γλώσσα.

Στήν έποχή μας, ή οίκουμενική συνείδηση άναδέύεται όλοένα καί ζωηρότερα στήν ψυχή των ανθρώπων. Τό ένδιαφέρον γιά τά γενικά προβλήματα τής οίκουμένης δέν θεωρείται πλέον ζήτημα φιλοσοφικού στοχασμού, αλλά άνάγκη γιά ένα σωστό προσανατολισμό στή ζωή. Είμαι άδιανόητο σήμερα νά ένεργήσει κανείς σωστά, σέ όποιαδήποτε σφαίρα -οικονομική, πνευματική, πολιτιστική, θρησκευτική - άν δέν βλέπει τή ζωή μέσα σέ παγκόσμια προοπτική.

2. Ό πολιτισμός έξάλλου άποτελεί μιά νίκη του ανθρώπου επάνω στίς σκοτεινές πλευρές του έαυτού του καί τής κοινωνίας, μιά υπέρβαση τής άπλής βιολογικής ύποστάσεώς του. Πρόκειται γιά μιά ένσυνείδητη έέργεια του ανθρώπου νά προσδιορίσει καί νά ρυθμίσει τή ζωή του καί τόν φυσικό του περίγυρο. Όπως διευκρινίζει ό Max Weber, πρόκειται γιά διάφορες κατά βαθμό καί τρόπο πραγματώσεις των ανθρωπίνων δυνατοτήτων. Κατά τόν Άγγλο, πάντως, ιστορικό Α. Toynbee, οι σημαντικότεροι πολιτισμοί άναπτύχθηκαν μέ βάση τό “Ιερό”, δηλαδή τήν έμπειρία του Θείου.

Όταν ή χριστιανική πίστη συναντά έναν πολιτισμό, άκολουθούν κατά κανόνα τά έξής: Πρώτον, άποδοχή όσων στοιχείων έναρμονίζονται μέ τό μήνυμα του Εύαγγελίου. Δεύτερον, κριτική άπόρριψη στοιχείων τά όποία είναι άσυμβίβαστα. Τρίτον, με-

τάγγιση νέου αίματος, νέου πνεύματος πού γονιμοποιεί ό,τι είναι θετικό. Ιδιαίτερα ή συνάντηση τής χριστιανικής πίστεως μέ τόν ελληνικό πολιτισμό προσέφερε, μεταξύ των άλλων: α) Τήν άποκάλυψη τής δυναμικής της έλευθερίας καί τής αγάπης μέσα στήν ιστορία· β) Τήν πίστη σέ κάτι πού έκ πρώτης όψεως φαίνεται λογικά άδύνατο· κάτι πού όδήγησε στή γενικότερη άναζήτηση τής αλήθειας -καί τής έπιστημονικής- πέρα άπό τά φαινόμενα καί τήν άπλή άναγκαιότητα· γ) Τήν άγωνιστική διάθεση γιά τήν αύθυπέρβαση στον πνευματικό βίο, ή όποία άναδιπλώνει όλες τίς ανθρωπινες δυνάμεις σέ μιά συνεχή μεταμορφωτική πορεία.

3. Τόν πρώτο καιρό, 1958-1968, πού άρχισαμε νά μιλούμε γιά τή λησμονημένη έντολή “Πορευθέντες ούν μαθητεύσατε πάντα τά έθνη” (Ματθ. 28,19), ό λόγος φαινόταν σέ πολλούς ρομαντικός, άνεδαφικός. Τό γεγονός αυτό μάς όδήγησε σέ μιά σειρά δοκιμών καί μελετών γιά νά στηριχθεί θεολογικά ή νέα προσπάθεια. (Αυτές άποτείλεσαν τή συλλογή “Ιεραποστολή στά ίχνη του Χριστού”). Συγχρόνως, δημοσιεύσαμε όρισμένες ιστορικές μελέτες γιά νά έπισημανθεί ότι ή ανά τόν κόσμο Ιεραποστολή υπήρξε ανά τους αιώνες έργο τής Εκκλησίας. (Τά ιστορικά αυτά κείμενα έκδόθηκαν στον τόμο “Έως έσχάτου τής γής”).

Κατά τήν άναζωπύρωση του ένδιαφέροντος γιά τήν Έξωτερική Ιεραποστολή, έκτός άπό τόν θεολογικό στοχασμό πού τή συνόδευσε, έπιμείναμε στον σεβασμό τής πολιτιστικής καί θρησκευτικής παραδόσεως των λαών, προς τους όποίους θά άπευθυνόταν ή Όρθόδοξη μαρτυρία. Αυτός έκφράσθηκε μέ σοβαρή μελέτη των παραδοσιακών θρησκευτικών πε-

ποιθήσεων. Καρπός αὐτῆς ὑπῆρξαν οἱ θρησκευτολογικές μελέτες γιὰ τὴν ἀφρικανική καὶ ἀσιατική θρησκευτικότητα καθὼς καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ Ἰσλάμ (Στόν τόμο "Στὴν Ἀφρική" δημοσιεύονται μερικές).

4. Κύριο πεδίο τῆς ἐπιστημονικῆς μου ἐργασίας ἀποτέλεσε ἡ σπουδὴ τοῦ φαινομένου τῆς θρησκείας στὶς παγκόσμιες διαστάσεις του. Αὐτὴ ἡ ἐνασχόληση δὲν περιορίσθηκε ἀπλῶς στὴ μελέτη εἰδικῶν ἔργων σὲ βιβλιοθήκες τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ συνδέθηκε μὲ ἐπιτόπια ἔρευνα στὴν Ἀφρική καὶ ἐρευνητικά ταξίδια σὲ διάφορες χώρες ὅπου ἐπικρατοῦν ἄλλες θρησκείες (σχετικές μελέτες ἐκδόθηκαν σὲ αὐτοτελὴ βιβλία).

Παράλληλα μὲ τὴ θρησκευτολογικὴ ἐνασχόληση, κατὰ τὴ συμμετοχή μου στὴν Οἰκουμενικὴ Ἱεραποστολικὴ ἀναζήτηση, προσπάθησα νὰ καταθέτω, ὅπου ὁδηγοῦσε ὁ Θεὸς τὰ βήματά μου, τὴν Ὁρθόδοξη ἐμπειρία γιὰ τίς παγκόσμιες διαχρονικές συνέπειες τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως, ἐπιδιώκοντας κατὰ τὸ δυνατόν τὸν συνδυασμὸ στοχασμοῦ καὶ ἄμεσης ἀποστολικῆς μαρτυρίας.

5. Στὴν πρώτη φάση τῆς ἀναζωπυρώσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴν "Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή", ὁ τοπικὸς προσδιορισμὸς "ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς" παρέπεμπε κυρίως σὲ ἔννοιες γεωγραφικές: τὰ βάρη τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Ἀσίας. Ποτέ δὲν εἶχα ἀναλογισθεῖ ὅτι τὰ "ἔσχατα τῆς γῆς" θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι γεωγραφικά τόσο κοντά, δίπλα στὰ σύνορά μας, στὴν Ἀλβανία, ἐκεῖ πού εἶχαν σταυρώσει μὲ πάθος τὸν Χριστὸ καὶ τὸν εἶχαν θαμμένο ἐπὶ 23 χρόνια. Ἐκεῖ ὅπου ἓνα σκληροτράχηλο καθεστῶς ἔσυρε τὴ χώρα, κοινωνικά καὶ πνευματικά, σὲ ἔσχατο σημεῖο. (Στὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο σ' αὐτὴ τὴ χώρα εἶναι ἀφιερω-

μένα τὰ βιβλία: "Στὴν Ἀλβανία - Σταυρὸς καὶ Ἀνάσταση" καὶ "Ἡ ἀνασύσταση τῆς Ὁρθόδοξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, 1991-2012". Περισσότερα γι' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, θὰ δοῦμε σὲ δεκάλεπτο DVD πού ἀκολουθεῖ).

Συνοπτικά: Ἡ Ὁρθόδοξη κατανόηση καὶ βίωση τοῦ χρέους μας, τόσο σὲ τοπικὴ ὥς καὶ σὲ οἰκουμενικὴ διάσταση, ἀποτελοῦν αἶτημα τῆς σύγχρονης Ὁρθοδοξίας. Κάθε μορφή πολώσεως μεταξύ τῶν δύο, τοπικότητος καὶ οἰκουμενικότητος, ὁδηγεῖ σὲ μιὰ λανθασμένη πνευματικότητα, ἡ ὁποία τελικὰ παραποιεῖ τὸ Ὁρθόδοξο φρόνημα. Τὸ ζητούμενο εἶναι, πῶς ἡ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου στὴν οἰκουμένη θὰ εἶναι τὸ ὄραμα πού θὰ μᾶς ἐμπνέει στὴν ἐπιτέλεση τοῦ χρέους μας, ἐκεῖ ὅπου μᾶς ἔχει ὁδηγήσει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ πῶς θὰ συμμετέχουμε ἐνεργητικά, μὲ τὴ σκέψη, μὲ τὴν προσευχή, μὲ τὴν πρακτικὴ συμβολή μας, στὴ βίωση τοῦ παγκοσμίου αὐτοῦ ὁράματος, μέσα στὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες.

Ἡ οἰκουμενικὴ συνείδηση τῆς Ὁρθοδοξίας προσφέρει ἐμπνευση καὶ δύναμη γιὰ τὴν ὀρθὴ ἀντιμετώπιση τῶν νέων τοπικῶν καὶ παγκοσμίων συνθηκῶν. Τοῦτο δὲν σημαίνει λιγότερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ἄμεσο καὶ τὸ τοπικὸ σὲ ὁποῖο ζοῦμε. Ὑπάρχει πάντοτε ἡ συνδυαστικὴ δυνατότητα, ὅπως τὴν ὀρίζει ἡ τελευταία ἐντολή τοῦ Κυρίου (Πράξ. 1,8). "Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς" (καὶ ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐν Εὐρώπῃ, καὶ Ἀφρικῇ, καὶ Ἀμερικῇ, καὶ σὲ ὅλο τὸν κόσμον). Μὲ ἀποδοχὴ τοῦ νέου, τοῦ ἀπροσδόκητου, μὲ σύνεση καὶ τόλημ, μὲ πρωτοποριακὴ ἐμπνευση καὶ ἔργο δημιουργικὸ.

Ἐπιμέλεια Γ.Ε.Ϊ.

Εἰς ἔργον Ἱεραποστολῆς...

Μέ κατάνυξη καί ἱεροπρέπεια ἐορτάσθηκαν ἀπό τοὺς πιστοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς μας, ὅλες οἱ ἡμέρες τοῦ διαρρεύσαντος ἀγίου Δωδεκαημέρου. Τό πρωί τῆς παραμονῆς τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν κ. Παντελεήμων, τέλεσε τίς ὁμαδικές βαπτίσεις τριάντα νεοφώτιστων Ὁρθοδόξων ὄλων τῶν ἡλικιῶν, στό ὑπαίθριο βαπτιστήριο τοῦ ὑπὸ ἀνέγερση Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Pointe Noire.

Ἡ πηλοψηφία τῶν νέων Κονγκολέζων πιστῶν ἦταν ἐνῆλικες, οἱ ὁποῖοι προσῆλθαν ἐκούσια στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, μετά ἀπό προσωπική πνευματική ἀναζήτηση καί ἀφοῦ προηγήθηκε πολὺμνη καί συστηματική κατήχησή τους στίς τρεῖς Ἑνορίες τῆς πόλεως.

Ἀπευθυνόμενος στοὺς νέους πιστοὺς, ὁ Ποιμενάρχης μας, ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴ χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος ἔνταξή τους σέ Αὐτήν, τοὺς προέτρεψε πατρικά νὰ βιώσουν τὴν Ὁρθοδοξία μέ σύνεση, ἀπόλυτη ἀκρίβεια καί συνέπεια στήν παράδοσή της. Τοὺς κάλεσε, ἐπίσης, ὡς πνευματικά τέκνα τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς, νὰ γίνουν μάρτυρες καί κήρυκες τοῦ μηνύματος καί τῶν ἀρετῶν τοῦ Εὐαγγελίου στήν εὐλογημένη πατρίδα τους.

Σέ ὄλους τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς μας, ὡς εὐλογία ἀλλῆ καί πολῦτιμο ἐνθύμιο τῆς ἡμέρας, προσφέρθηκε ὁ ἐπιστήθιος Σταυρός καί ἡ εἰκόνα τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου. Ἀξίζει νὰ ἐπισημάνουμε, ὅτι οἱ ὁμαδικές βαπτίσεις τελοῦνται, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέρα, σέ ὅλες τίς ἐνορίες τῆς Ἐπισκοπῆς, σύμφωνα μέ τό πρωτοχριστιανικό ἔθιμο.

Κατὰ τὴ μεγάλη Δεσποτική ἐορτὴ τῶν ἁγίων Θεοφανείων, γιὰ πρώτη φορά ἔγινε ἡ κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί ὁ ἁγιασμός τῶν ὑδάτων στὰ νερά τοῦ ποταμοῦ Κονγκό. Πρόκειται γιὰ τὸν δεύτερο σέ μέγεθος ποταμὸ στὸν κόσμo (41.800 κυβικά μέτρα νεροῦ ἀνὰ δευτερόλεπτο), μετά τὸν Ἀμαζόνιο στὴ Νότιο Ἀμερική.

Ἡ πανηγυρική θεία Λειτουργία καί ἡ τέλεση τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ ἔγιναν προεξάρχοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου μας, στὸν Ἱερό Ναό τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Μπραζαβίλ. Κατόπιν σχηματίστηκε λιτανευτική πομπή, ἡ ὁποία διερχόμενη τίς κεντρικές λεωφόρους τῆς πρωτεύουσας κατέληξε στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ. Στὴν τελετὴ παρέστησαν ἐκπρόσωποι τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τοῦ Κυβερνήτη τοῦ Μπραζαβίλ, τῶν σωμάτων ἀσφαλείας καί πλῆθος κόσμου.

Μετά τὸν καθαγιασμό τῶν ὑδάτων, ἐπὶ τῆς ὄχθης, ὁ Θεοφιλέστατος κήρυξε τὸ θεῖο λόγo, ὁμιλῶντας γιὰ τὴν ἐορτὴ καί κάνοντας ἰδιαίτερη ἀνάλυση τῆς θεολογικῆς σημασίας τῆς καταδύσεως τοῦ Σταυροῦ. Μετέφερε, ἐπίσης, τίς εὐχές καί εὐλογίες τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β' πρὸς τὸ Χριστεπώνυμο πλῆρωμα, ἐνῶ δὲν παρέλειψε νὰ εὐχαριστήσῃ τίς ἀρχές τῆς χώρας γιὰ τὸν σεβασμὸ πού ἐπιδεικνύουν καί τίς διευκολύνσεις πού παρέχουν στήν τοπικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα ὁ Ἐπίσκοπος μετέβη στό Ὁρφανοτροφεῖο τῆς Ἐκκλησίας στήν πόλη Dolisie, ὅπου παρέδωσε τροφίμα τὰ ὁποῖα φιλαδέλφως ἔστειλε ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη ἡ «Ἀδελφότητα Ὁρ-

Βαπτίσεις τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων στὸ Ponte Noire

θοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς», γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ Ἰδρύματος καί προσέφερε εἶδη ἐνδύσης στά 25 μικρά παιδιά πού περιθάλπονται σέ αὐτό.

Ἀπό 14 ἕως 17 Ἰανουαρίου τρέχοντος ἔτους. ὁ Θεοφ. κ. Παντελεήμων, συνοδευόμενος ἀπό τόν π. Μάξιμο Ουμπα, Γενικό Ἀρχιερατικό Ἐπίτροπο τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς, πραγματοποίησε τήν πρώτη ποιμαντική του ἐπίσκεψη στό κράτος τῆς Γκαμπόν. Κατά τήν τριήμερη παραμονή του στήν πρωτεύουσα Libreville, δόθηκε ἡ εὐκαιρία τῆς συναντήσεώς του μέ κρατικούς ἀξιωματούχους.

Ἰδιαίτερη συνάντηση εἶχε μέ τόν Ὑπουργό Ἀσφαλείας τῆς χώρας κ. Aime – Ropa Ntzoutsi Mouyama, μέ τόν ὁποῖο συζήτησαν περί τῆς νομικῆς διευθέτησης τοῦ θέματος τῆς ἐπίσημης ἀναγνώρισης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στή Δημοκρατία τῆς Γκαμπόν, ὡς καί τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ πρώτου ναοῦ στήν πρωτεύουσα.

Κατά τήν παραμονή του στήν Libreville, βρέθηκε κοντά στοὺς πρώτους γηγενεῖς πιστοὺς, καθὼς καί τοὺς Ρώσους, Σέρβους καί Λιβανέζους οἱ ὁποῖοι συγκροτοῦν τὰ μέλη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στή Γκαμπόν. Ἐλλείψει ναοῦ, τέλεσε σέ ἀνοικτό χώρο τῆς κατοικίας τοῦ Προξένου ἑ. τ. τῆς Σερβίας, τίς Βαπτίσεις δέκα νεοφωτίστων καί κατόπιν τήν θεία Λειτουργία.

Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπισκοπή Μηραζαβιῶν καί Γκαμπόν

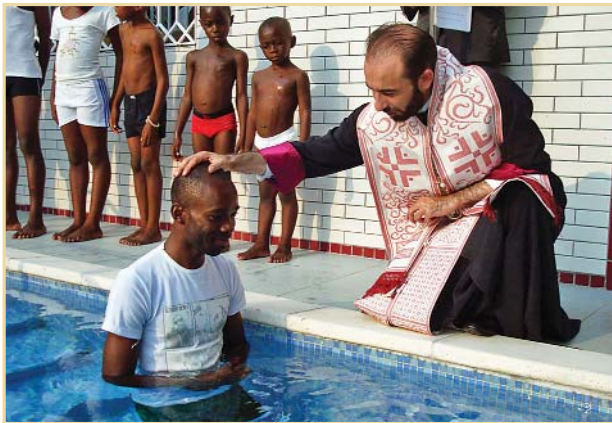
Ὁ καθαγιασμός τῶν ὑδάτων στόν ποταμό Κονγκό

Μέ τά παιδιά τοῦ Ὁρφανοτροφείου στό Dolisie

Ὑπαίθρια θεία Λειτουργία στή Libreville

Ὁμαδική βάπτισμα νεοφωτίστων στή Γκαμπόν

Ὁ μακαριστός π. Ἀθανάσιος Μανάηλου

• Ἀποχαιρετώντας ἓναν ταπεινὸ ἱεραπόστολο

Τὰ ξημερώματα τῆς 25ης Δεκεμβρίου 2013, μέσα στὴν κατανυκτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς γιορτῆς τῶν Χριστουγέννων, μεταφυτεύτηκε ἀπὸ τὴν στρατευομένη στὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἄξιος καὶ εὐλόγημένος λειτουργὸς τοῦ Θυσιαστηρίου Του π. Ἀθανάσιος Μανάηλου.

Ὁ Ἰνδονήσιος ἱεραπόστολος π. Ἀθανάσιος, κατὰ σάρκα ἀδελφὸς τοῦ Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἰνδονησίας π. Χρυσόστομου Μανάηλου καὶ ἄμεσος συνεργάτης του, ἦταν ὁ δεύτερος Ὁρθόδοξος ἱερέας πού διακονοῦσε στὴ Σουμάτρα.

Ἐλαβε τὸ ἔτος 2003 τοὺς δύο βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης, ἀπὸ τὸν τότε Μητροπολίτη Χόνγκ Κόνγκ κ. Νικήτα. Διέμενε στὸ Tarutung, περίπου 300 χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τὸ Medan καὶ διακονοῦσε ὡς ἐφημέριος τῆς Ὁρθόδοξης Κοινότητας τῆς Ἁγίας Εὐδοκίας στὸ Tarutung καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου στὸ Siparhue. Ὁ μακαριστὸς π. Ἀθανάσιος ἦταν νυμφευμένος μέ τὴν καλὴ καὶ ἀφοσιωμένη του πρεσβυτέρα Θεοδώρα, μέ τὴν ὁποία ἀπέκτησαν πέντε χαριτωμένα τέκνα.

Ὁ ἀφανής, ἀκούραστος καὶ ταπεινὸς αὐτὸς ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου στὴν μακρινή Ἰνδονησία, ἀντιμετώπιζε σοβαρότατο πρόβλημα καρδιακῆς ἀνεπάρκειας καὶ τὸν τελευταῖο χρόνο τῆς ζωῆς του παρέμενε σχεδὸν κλινήρης. Προκειμένου νὰ ἀντιμετωπιστεῖ τὸ πρόβλημα τῆς ὑγείας του θὰ ἔπρεπε νὰ υποβληθεῖ σὲ ἰεπτή χειρουργικὴ ἐπέμβαση στὸ ἐξωτερικόν. Δυστυχῶς τὰ χρήματα πού χρειαζόταν γιὰ τὴν ἐγχείρηση, ἦταν πολλὰ καὶ παρόλῃς τῆς φιλότιμες προσπάθειες πού ἔγιναν, δὲν κατέστη δυνατό νὰ συγκεντρωθοῦν.

Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τοῦ π. Ἀθανασίου τελέσθηκε στὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου στὸ χωριὸ Siparhue, ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του π. Χρυσόστομο καὶ μέ τὴν πάνδημη συμμετοχὴ ὄλων τῶν πιστῶν τῆς τοπικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Μέ ἀκλόνητη τὴν ἐλπίδα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, ἀπὸ καρδιᾶς ἱκετεύουμε τὸν Δικαιοκρίτη Ἀρχηγὸ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου: «δέξαι ἐν ταῖς χερσὶ σου, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ Σώτερ· τάξον αὐτόν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου καὶ Ἀγγέλων χορείαις, καὶ ἀνάπαυσον ὃν προσελάβου, τῇ προστάξει σου Κύριε, διὰ τὸ μέγα ἔλεος». Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του!

• Χειροτονίες δύο νέων Ἰνδονήσιων κληρικῶν

Τὴν Παρασκευὴ 10 καὶ τὸ Σάββατο 11 Ἰανουαρίου ἐ. ἔ., ἡ τοπικὴ μας Ἐκκλησία βίωσε στιγμὲς μοναδικῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης. Μὲ τὴ χάρι τοῦ Κυρίου, δύο νέοι ντόπιοι φερέλπιδες καὶ κατὰ πάντα ἄξιοι κληρικοί, ἐντάχθηκαν στὸ δυναμικὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιγκαπούρης καὶ Νοτίου Ἀσίας. Πρόκειται γιὰ τοὺς ἔγγαμους ἱερεῖς π. Θεοδόσιο Τίμο καὶ π. Λουκά Tobing. Οἱ χειροτονίες τους τελέσθηκαν ἀπὸ τὸν Σεβ. Ποιμενάρχη μας κ. Κωνσταντῖνο, στὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὸ Medan τῆς Σουμάτρας.

Ὁ π. Θεοδόσιος ἔλαβε τὸν δεύτερο βαθμὸ τῆς ἱερωσύνης, ἐνῶ τὸν πρῶτο ἔλαβε ὁ π. Λουκάς, ὁ ὁποῖος καὶ μετονομάσθηκε τὴν ἡμέρα τῆς χειροτονίας του ἀπὸ Δανιήλ σὲ Λουκά, εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Λουκά Ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως. Οἱ δύο νέοι κληρικοί εἶναι ἀπόφοιτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Ἀποστολὸς Παῦλος» τοῦ Medan καὶ θὰ διακονήσουν σὲ

Ὁ Σεβ. Σιγκαπούρης κ. Κωνσταντῖνος μετὸν π. Χρυσόστομο Μανάηου καὶ τοὺς π. Θεοδόσιο καὶ π. Λουκά

Ὁρθόδοξες Κοινότητες στό Medan καὶ στή Νῆσο Νίας. Ὁ π. Θεοδόσιος ἐργάζεται ἤδη στή Θεολογική Σχολή, ἐνῶ ὁ π. Λουκάς εἶναι ὑπεύθυνος τοῦ Δημοτικοῦ Σχολεῖου «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής».

Κατὰ τή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στό Medan, ὁ Σεβασμιώτατος εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἐπισκεφθεῖ τό Νοσοκομεῖο «Θεοτόκος» καί τά ἄλλα ἱδρύματα τῆς Ἐκκλησίας, καθώς καί νά συνομιλήσει μέ τοὺς ἐργαζόμενους αὐτῶν καί τοὺς Ἰνδονήσιους Ὁρθόδοξους πιστοὺς.

Θερμή προσευχή ὀλων μας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός νά ἐνισχύει καί νά ἐνδυναμώνει τήν κάθε προσφορά τῶν νέων κληρικῶν μας στόν Ἀμπελῶνα Του, ὁδηγώντας πάντοτε τά διαβήματά τους σέ δρόμους ἱεραποστολικῆς μαρτυρίας.

• Θυρανοίξια Ὁρθόδοξου Ναοῦ στό Πακιστάν

Τήν Πέμπτη 6 Φεβρουαρίου ἐ.ε., ἔγιναν τά Θυρανοίξια τοῦ πρώτου Ὁρθόδοξου Ναοῦ στό Πακιστάν.

Στιγμιότυπο ἀπό τά Θυρανοίξια τοῦ πρώτου Ναοῦ στό Πακιστάν

Στήν Ἀκολουθία προεξῆρχε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Κωνσταντῖνος καί συμμετείχαν ὁ Πακιστανός ἱερέας π. Ἰωάννης Tanveer καί ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Μαρτίνος Ritsi, Διευθυντής τοῦ Ἱεραποστολικοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς OCMC. Στήν τελετή παρέστησαν τοπικοὶ ἀξιωματοῦχοι, ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδας στό Πακιστάν κ. Πέτρος Μαυροειδῆς μέ τήν σύζυγό του καί πλῆθος πιστῶν ἀπό τίς Ὁρθόδοξες Κοινότητες Λαχώρης καί Βαζιραμπάντ.

Ὁ Ἱερός Ναός πού εἶναι ἀφιερωμένος στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο κτίσθηκε στήν περιοχή Βαζιραμπάντ καί θά ἐορτάζει στίς 25 Μαρτίου. Τά ἐξοδα τῆς ἀνέγερσής του, ἀνέλαβε καί κάλυψε μέσω τοῦ Ἱεραποστολικοῦ Ὁργανισμοῦ OCMC, ἀνώνυμος δωρητής ἀπό τήν Ἀμερική.

Εὐρισκόμενος στό Πακιστάν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Κωνσταντῖνος, μετέβη στό Ἰσλαμαμπάντ καί τήν Λαχώρη, ὅπου ἀσχολήθηκε μέ θέματα πού ἀφοροῦν στήν ποιμαντική τῶν τοπικῶν Ὁρθόδοξων Κοινοτήτων καί συναντήθηκε μέ τοπικούς καί κυβερνητικούς παράγοντες.

Εὐχόμαστε ὁλόψυχα ὁ πρῶτος Ὁρθόδοξος Ναός στή χώρα τοῦ Πακιστάν, νά ἀποτελέσει ἕναν πνευματικό φάρο, ὁ ὁποῖος θά ἀγιάζει τίς ψυχές τῶν πιστῶν καί θά προσελκύσει καί ἄλλους ἀδελφούς πού θά θελήσουν νά γνωρίσουν τήν Ἀλήθεια. Ὁ Κύριος ᾧς δίνει ὑγεία καί κάθε εὐλογία στόν δωρητή, πού μέ πολλή ἀγάπη καί φιλάδελφα αἰσθήματα, μᾶς χάρισε αὐτόν τόν τόπο ἡτρείας καί δοξολογίας τοῦ Ὁνόματός Του.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Σιγκαπούρης

ΟΙ ΕΚ-ΠΛΗΞΕΙΣ

ΜΙΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΕΩΣ ΕΣΧΑΤΩΝ

Τό προηγούμενο έτος γιορτάστηκαν 2.000 χρόνια από τή γέννηση τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Πρόκειται γιά μιά επέτειο πού πέρασε μᾶλλον ἀπαράτηρη ἀπό τήν Ἑλλάδα, τήν ὁποία ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν ἐπισκέφθηκε κατά τή β' Περιοδεία του καί ἀγάπησε, ἀφοῦ τόσο στή Μακεδονία ὅσο καί στήν Ἀχαΐα ἵδρυσε Ἐκκλησίες μέ τίς ὁποῖες συνδέθηκε μέ ἄρρηκτους δεσμούς. Στή συνέχεια θά θιχθοῦν ἀξιοσημεῖωτα «παραλειπόμενα» τῆς συγκεκριμένης πορείας, ὅπως τήν περιγράφει ὁ μόνος «Ἑλληνας» συγγραφέας τῆς Κ.Δ., ὁ ἱατρός Λουκάς, στό κατεξοχὴν ἱεραποστολικό «ἐγχειρίδιο» τῆς Κ.Δ., τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (Πρ.):

1. Ἡ β' περιοδεία, χαρακτηρίζεται ἀπό μιά καταγιστική κινητικότητα τῶν Ἀποστόλων στό δακτύλιο τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου. Ἐνῶ ὁ Δευτερονομιστής καί οἱ Προφῆτες διακηρύσσουν τήν ἱεραποδημία τῶν ἐξόριστων Ἰουδαίων καί τό μαζικό προσκύνημα τῶν ἐθνῶν στήν Ἱερουσαλήμ, καί μάλιστα στό μοναδικό ἰσραηλιτικό Ναό ὅπου ἀνατέλλει τό φῶς (Ἠσ. 60, 1 κ.ε.), οἱ Πρ. περιγράφουν τήν ἀντίστροφη φυγόκεντρη κίνηση ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ πρὸς τὰ ἔθνη. Τό τέλος της προσδιορίζεται ἤδη στήν εἰσαγωγή τῶν Πρ. μέ τή διακήρυξη τοῦ Ἀναστάσιου: *Λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς. καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλήμ καί [ἐν] πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς* (1, 7-8). Δέν ἀναμένει ἡ «μήτηρ» Ἐκκλησία τῆς Σιών τοὺς ἄλλους «νά πέσουν στά πόδια της», ἀλλὰ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐξακτινώνεται σ' ἓνα παγκοσμιοποιημένο γιά πρώτη φορά στά ἱστορικά χρονικά κόσμο (*Αὐτοῦστος μοναρχήσαντος*). Ὁλόκληρο τό βιβλίο τῶν Πρ. ἀποτελεῖ ἀνάπτυξη τῆς κατακλείδας τοῦ Κατά Ματθαῖον: *Πορευθέντες μαθητεύσατε (!) πάντα τὰ ἔθνη* (28, 28). Ὅντως ἡ «Ἐκκλησία γίνεται ὅταν ἀνοίγεται».

2. Ἀφορμή γιά τή συγκεκριμένη περιοδεία στάθηκε ὁ παροξυσμός (= ἡ ἔξαψη τῶν πνευμάτων καί ἡ λογομαχία) μεταξύ τῶν κορυφαίων Παύλου καί Βαρνάβα γιά μιά ἐντελῶς ἀσήμαντη ἀφορμή· τή συμμετοχή στόν ἱεραποστολικό τους ὁμιλο τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννη Μάρκου. Σημειώτεον ὅτι τό *Εὐαγγέλιο* τοῦ τελευταίου (πού μᾶλλον θεωροῦσε «οἰκουμενιστικά» τὰ ἀνοίγματα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν) τελικά θά γίνει τό ἀρχαιότερο, τό ὁποῖο θά ἐμπνεύσει τὰ ὑπόλοιπα τρία ἀντίστοιχα κανονικά κείμενα (15, 37-39). Ἐκκλησιαστική εἶναι ἡ παραλληλότητα μέ τίς ἀπαρχές τῆς ἱεραποστολῆς: Ἡ ἔριδα πού ξέσπασε μεταξύ τῶν Ἑλληνοιστῶν (τῶν ἐλληνοφώνων Ἰουδαιοχριστιανῶν ἀπό τό ἐξωτερικό) καί τῶν ντόπιων *Ἑβραίων* τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων (6, 1) γιά τήν τροφοδοσία τῶν χερῶν τῶν πρώτων, ἴσως καί γιά βαθύτερα αἰτία (τή στάση ἀπέναντι στό Ναό καί τό Νόμο), καί τό μάρτυριο ἐν συνεχείᾳ τοῦ Στεφάνου, συνετέλεσαν στή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τοὺς «Ἑλληνες» διακόνους στήν ἐχθρική καί «ἀκάθαρτη» Σαμάρεια. Καί στίς δύο περιπτώσεις ἡ ἔνταση καί ὁ προκληθεὶς ἀποχωρισμός ὄχι μόνο δέ διέσπασαν τήν Ἐκκλησία, ἀλλὰ συνήργησαν τελικά *εἰς ἀγαθόν*, ἀφοῦ εἰδικά ἡ διένεξη τοῦ Παύλου μέ τόν «πνευματικό του μέντορα», τόν ὁδήγησαν στήν ἱεραποστολή τῆς «Δύσης». Μέ αὐτό τό στοιχεῖο ἀποδεικνύεται ὅτι ποτέ ἡ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας (ἀκόμη καί τῆς ἀρχέγονης κοινοβιακῆς) δέν ἦταν ἰδανική. Οἱ ἴδιοι οἱ πρωταγωνιστές τῶν Πρ. (οἱ Πέτρος καί Παῦλος, πού ἐπίσης σύμφωνα μέ τό Γαλ. 2, 11-14 λίγο μετά τήν Ἀποστολική Σύνοδο συγκρούσθηκαν) δέν παρουσιάζονται στοὺς *Θεο-φίλους* ἀπό τόν Λουκά ὡς ὑπεράνθρωποι (ὅπως φανταζόμαστε ἐμεῖς τοὺς ἁγίους) οὔτε ταυτίζονται χάριν προπαγάνδας μέ τόν ἀπαθῆ Σοφὸ τῶν Στωικῶν. Στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας ἡ συμφωνία

τῆς δοξολογίας τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ μετά τήν Πεντηκοστή καταργεῖ τήν πολυγλῶσσία τῆς Βαβέλ ἀλλήλα ὀχι καί τήν πολυφωνία πού διασώζεται ἀκόμη καί στήν ἴδια τήν Καινή Διαθήκη. Τό ἔργο της τελικά εὐοδοῦται διότι ἔτσι τό θέλει ὁ γνωστός ᾿Αγνωστος πού κηρύττει ὁ Παῦλος στόν ᾿Αρειο Πάγο καί διότι Αὐτός προσφέρει πραγματική σωτηρία (= ὁλοκλήρωση).

3. Παραδόξως, ἐνῶ ὁ Παῦλος ἔχει πρωταγωνιστήσει γιά τή μή ἐφαρμογή τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου καί μάλιστα τῆς περιτομῆς, ὅσον ἀφορᾷ στήν εἴσοδο τῶν Ἑλλήνων - τῶν ἐθνικῶν στήν Ἐκκλησία, καί ἡ Ἀποστολική Σύνοδος ὄντως δέν συμπεριέλαβε τό συγκεκριμένο ἔθιμο στά δόγματα, τοὺς Κανόνες της, ἐκεῖνος στήν ἀρχή τῆς περιοδείας του *περιτέμνει* τόν Τιμόθεο *διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις*· ἤδειςαν γάρ ἅπαντες ὅτι Ἑλλήν ὁ πατήρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν (16, 3. πρβλ. 21, 23-26). Δέν διστάζει συνεπῶς ἀκόμη καί τόν ἑαυτό του νά ἀκυρώσει ὅταν πρόκειται γιά ἔθιμα καί παραδόσεις πού δέν θίγουν τήν *Παράδοση* τοῦ κηρύγματος τῆς σωτηρίας, τήν ὁποία μέσω τῆς Ἀνάστασης παρέχει ὁ Χριστιανισμός.

4. Ἐνῶ ὁ Παῦλος ὡς γόνος τῆς κοσμοπολίτικης Ταρσοῦ ἀκολουθεῖ κατά τήν ἱεραποστολική του πορεία μιά συγκεκριμένη στρατηγική (ἐπισκέπτεται ἀστικά κέντρα τῆς Μεσογείου καί ρωμαϊκές Κολιωνίες πού βρίσκονταν σέ κεντρικές ὁδικές ἀρτηρίες, ὅπως ἡ Ἑγνατία στή Μακεδονία, ξεκινώντας πάντα τό κήρυγμά του ἀπό τή *Συναγωγή-Χάβρα* τῶν Ἰουδαίων), ὁ προγραμματισμός του ἐπανειλημμένως ματαιώνεται καί μάλιστα ἄρδην. Ἀκολουθώντας τή *Via Sebaste*, αὐτός καί οἱ συνεργάτες του, κωλύονται δύο φορές ὑπό τοῦ Πνεύματος καί στή Μ. Ἀσία (τήν περιοχή τῆς Ἐφέσου) νά κηρύξουν καί στή Βιθυνία, ἀπέναντι ἀπό τό σημεῖο ὅπου μελλοντικά θά ἰδρυόταν ἡ Κωνσταντινούπολη, νά κατευθυνθοῦν (16, 6-7). Τελικά διά τοῦ γνωστοῦ ὁράματος τοῦ Μακεδόνα καί τοῦ SOS (= *Save our Souls*) πού αὐτός ἐκπέμπει (16, 9), φθάνουν στήν Ἑλλάδα ἀπό τήν *Ἀλεξάνδρεια Τρωάδα* (18 χλμ. νότια τῆς ἀρχαίας Τροίας). Καί ἐκεῖ δέν «στεριώνουν» γιά πολὺ σέ μιά πόλη, ἀφοῦ ἐπανειλημμένα καταδίδονται κυρίως ἀπό τοὺς Ἰουδαίους.

5. Τελικά ὁ Χριστιανισμός, διαγράφοντας τήν ἀκριβῶς ἀντίστροφη πορεία ἀπό αὐτή τοῦ Ἀλεξάνδρου, φθάνει μέ τό περιπετειῶδες «ὁμηρικό» ταξίδι

(ἀντί-θρίαμβο) τοῦ δέσμιου ναυαγοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν μέσω τῆς Μεθίτης (= Κεφαλληνία;) ἀπό τὴν Ἀνατολή στὴ Δύση, στὴν *Αἰώνια Πόλη*. Ἡ Ὁδός (ὅπως ὀνομάζεται ἀρχικά ὁ Χριστιανισμός. 9, 2), ἐνῶ ὄχι μόνον δὲν ἀρνεῖται τὰ θετικά τῆς παγκοσμιοποιημένης αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ κατεξοχὴν μέσω τοῦ Παύλου ἀξιοποιεῖ στὸ ἑπακρο τὴν *Κοινή* Ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὸ διαδίκτυο ἐπικοινωνίας καὶ τὴν ἰθαγένεια τοῦ «εὐρωπαϊοῦ»-Ρωμαίου πολίτη, ἀπλῶνεται ἀκάθεκτη *ἕως ἐσχάτων* χρησιμοποιοῦντας τὰ ἀκριβῶς ἀντίθετα μέσα ἀπὸ αὐτὰ τῆς ἐκάστοτε Ἑξουσίας καὶ τοῦ Πληντάρχη Καίσαρα. Ἀντὶ τῆς παιδείας, τῆς σοφίας, τῆς ρώμης (= ἰσχύος) καὶ τῆς τύχης πού διακρίνουν τοὺς μεγάλους κατακτητές, οἱ μαθητές εἶναι *ιδιώτες* ὑπηρέτες τοῦ Λόγου. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι, ἐνῶ στὰ ἱστορικά ἔργα τῆς ἑλληνορωμαϊκῆς περιόδου δεσπόζουν οἱ γενεαλογίες καὶ οἱ μάχες τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν στρατηγῶν, τὸ 25% περίπου τοῦ συνολικοῦ περιεχομένου τῶν *Πράξεων* ἀπαρτίζεται ἀπὸ δώδεκα ἐκτενεῖς Ὀμιλίες. Σὲ αὐτές δεσπόζουν ἡ Ἀπολογία τοῦ Στεφάνου (Πρ. 7) καὶ ἡ Δημηγορία τοῦ Παύλου στὸν Ἄρειο Πάγο (Πρ. 17, 23-31) πού κυριολεκτικὰ «σαρῶνουν» τὰ ἐρείσματα κάθε θρησκείας (ἰουδαϊκῆς καὶ ἑλληνικῆς): τὸν ἐγκιβωτισμό τοῦ Θεοῦ στὸ ἅγιο Ὅρος τῆς Σιών καὶ τὸ Ναό, καὶ τὴν καθιέρωση ἐμπορικῆς σχέσης μαζί του μέσω θυσιῶν πού συμβάλλουν στὴ μετάλλαξή Του σὲ δεκανίκι-ἀντικείμενο «κομμένο καὶ ραμμένο» στὰ μέτρα (κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν) τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω καθίσταται σαφές ὅτι ὁ Λουκᾶς οὐσιαστικὰ δὲν ἀφηγεῖται τίς *Πράξεις* τῶν Ἀποστόλων, ὅπως ἐκ τῶν ὑστέρων ὀνομάσθηκε τὸ συγκε-

κριμένο βιβλίο. Δὲν ἀφηγεῖται δηλαδὴ *παράλληλους Βίους Ἀγίων* καὶ τὰ μυθικά κατορθώματα δύο ἡρώων πρωταγωνιστῶν, τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου, πού «κατέκτησαν» μέ τὴν ἐργῶδη τους προσπάθεια τὴν εὐρωπαϊκὴ Ἥπειρο. Ἡ Ἱεραποστολὴ ἀποτελεῖ *Μαρτυρία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος* τὸ ὁποῖο (Πρόσωπο) ἀκολουθεῖ τίς δικές του ἀτραπούς καὶ

ἀξιοποιεῖ *ἐπ' ἀγαθόν* ἀκόμη καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν διακόνων Του. Σκοπίμως ἀπλῶστε τὸ ἀριστοτεχνικὸ στὴ δομὴ τοῦ βιβλίου τῶν *Πράξεων*, τὸ ὁποῖο σύμφωνα μέ τοὺς περισσότερους ἐρμηνευτὲς γράφτηκε μετὰ τὸ μαρτύριο τῶν Πρωτοκορυφαίων, δὲν ἔχει κατ' οὐσίαν ἐπίηλογο, ὅπως ἀρχικά δὲν εἶχε καὶ *Δι' εὐχῶν* ἡ Θεία Λειτουργία. Ἐνῶ τὸ τέλος τῶν πράξεων ἐκάστου Ὑπερανθρώπου γράφεται μέ τὸν θάνατό του (πρβλ. τὸ τέλος τοῦ Ἡρώδη. Πρ. 12, 22-23), ὁ ἐπίηλος τῶν Πράξεων τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, *τῆς Μαρτυρίας τοῦ Λόγου* δὲν ἔχει ἀκόμη γραφεῖ. Κάθε Θεόφιλος ἀκροατὴς, προσκαλεῖται εἰδικὰ τὴ νύχτα, ἀλλὰ καὶ τὴν περίοδο τῆς Ἀνάστασης πού ἀκού-

γεται ὁλόκληρο τὸ συγκεκριμένο βιβλίο στὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, μέσω τῆς μαρτυρίας τοῦ γεγονότος ὅτι *διὰ τοῦ Σταυροῦ εἰσῆλθε χαρὰ στὸν Κόσμο*, νὰ ἐνταχθεῖ στὸ *ἡμεῖς* τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ γίνει *μάρτυς, προκειμένου ὁ Δρόμος-ἡ Ὁδός, τὸ Εὐαγγέλιο* νὰ γράψει ἱστορία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία νὰ φωτιστεῖ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῶν Ἑσχάτων: *οὕτω γὰρ ἐντέλλεται ἡμῖν ὁ Κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς* (Πρ. 13, 47. 28, 28. Ἦσ. 49, 6).

Σωτήρης Δεσπότης

Ἀναθηρωτὴς Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς νύπορεῖτό τις ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπὸ 1-10-2013 ἕως 31-12-2013 προσφέρθησαν στὸ Γραφεῖο Ἑξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὰ παρακάτω χρηματικά ποσά γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ἀπὸ τοὺς:

Anagnostopoulou Joanna 67,58 • Diamantidis K. 33,79 • Economou G. 30,41 • Konstantoulakis Mary 14,31 • Nikolaou P. 179,25 • Tsina Frideriki 16 • Ἀγαθαγγεῖα Ἰφιγένεια 50 • Ἀγαθοπούλου Ἀγγελικὴ 30 • Ἀγιοστρατῖτη Δημήτριο 50 • Ἀδελφὸ Π. 100 • Ἀθανασίου Δέσποινα 30 • Ἀλεξοπούλου Ἀλεξάνδρα 50 • Ἀναστασοπούλου Μαρία 40 • Ἀντωνόπουλο Ἄγγελιο 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 4879) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6047) 400 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6538) 400 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1163) 70 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1165) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6909) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6892) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5398) 1 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5395) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1192) 30 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1187) 75 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1178) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1174) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1172) 75 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1164) 500 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1162) 11 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5682) 170 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6596) 80 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6326) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5399) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6932) 500 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6244) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6147) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6935) 1.400 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 4861, 5394) 10.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6930) 2.500 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6353) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6228) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6252) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5906) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 4855, 4877, 6221, 6248, 6880, 6951) 350 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 7100) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 4850, 5429, 6919)

200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6634) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6946) 1.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 7117) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5937) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5409) 37,5 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6276) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 7138) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6649) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6939) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5425) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6120) 80 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 4876) 3.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5424) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6924) 400 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6913) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 4869, 4878, 5432, 6226, 6893, 6968) 255 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6101) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6948) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6537) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5491, 6923) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 6237) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5423) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 5397) 200 • Ἀποστόλου Ἀθηνᾶ 860 • Ἀποστόλου Ἰω. Ἀπόστολο 60 • Ἀποστόλου Χρυσούλα 50 • Ἀραμπατζίδου Σταυρούλα 500 • Ἀρβανιτίδου Αἰκατερίνη 150 • Ἀσημάκη Κωνσταντῖνο 90 • Ἀτματζίδη Ἀπόστολο 25 • Αὐγέρη Ἀλεξάνδρα 130 • Βάγια Ἀσημάκη 10 • Βαλῆ Βασιλικὴ 5 • Βαλωμένου Βασιλικὴ 20 • Βαρθαλὴ Χρῆστο 150 • Βαρούτα Ἰωάννη 150 • Βαρώνου Γασσεμὴ 20 • Βασιλειάδη Εἰρήνη 30 • Βασιλειάδη Παναγιώτη 20 • Βασιλοπούλου Σοφία 120 • Βαστάκη Κωνσταντῖνο 100 • Βαϊνᾶ Γεώργιο 90 • Βέττα Γεωργία 80 • Βιέννα Ἀγγελικὴ 20 • Βλαγκούδη Νίκη 120 • Βογιατζόγλου Ἐλένη 10 • Βοηδονάκη Ἐλένη 60 • Βουτετάκη Γαρυφαλλιά 100 • Γαβριήλ Μαρία 65 • Γαρυμῆ Βασίλειο 65 • Γαυρίδου Σοφία 150 • Γεννάδη Κυριάκο 100 • Γεωργιάδη Γεώργιο 100 • Γεωργίου Ἰωάννη 100 • Γεωργίου Π. 100 • Γεωργοτά Γερασ. 35 • Γιαννάκη Γεώργιο 120 • Γιαννακοπούλου Ἐλένα 50 • Γιαννέλου

Ἡλέκτρα 30 • Γιάπρο Χριστόφορο 100 • Γιαφέντη Κυριακὴ 50 • Γκανασούλη Ταξιάρχη 20 • Γκίζα Σπυρίδωνα 50 • Γκιόκα Μαριγούλα 130 • Γλῦκα Ἀλίκη 15 • Γουλιέλμο Γεώργιο 100 • Γραμματικοῦ 30 • Γραμματικοῦ Ἀλεξάνδρα 150 • Γυαλίστρα Διονύσιο 150 • Δαβάκη Σπυρίδωνα 150 • Δανιηλίδη Χρῆστο 5 • Δάρρα Σταυρούλα 20 • Δεβλιέτογλου Ἡλία 10 • Δερμιτζάκη Γεώργιο 10 • Δήμα Εἰρήνη 10 • Δημητριάδου Εὐπραξία 30 • Δημητρίου Νίκη 40 • Δημητροπούλου Νικολίτσα 100 • Δουβλίδου Ἐλένη 100 • Δουβάλη Παναγιώτη 50 • Δουμούρα Σταμάτη 50 • Δραγάτη Μαρία 200 • Δραγάτη Σεβαστή 200 • Δρακάκη Στέλιο 200 • Δριτσούλα Λουκά 25 • Ἐλευθεράτο Κλεάνθη 100 • Ἐνωση Ἀποστράτων Ἀξ/κων Ναυτικοῦ 50 • Ἐπίσκοπο Σαλῶνων κ. Ἀντώνιο 625 • Εὐθυμίου Γεώργιο 100 • Ζαλακῶστα Βασίλειο 300 • Ζάρρου Μαρία 50 • Ζαχαράκη Μαρία 100 • Ζηλιανάκη Ἐλένη 50 • Ζήση Ἀρτέμη 50 • Ζησόπουλο Πέτρο 40 • Ζιώγα Εὐα 50 • Ζουναρέλη Ντόβα Ἐλένη 20 • Ἡλιοπούλου Γεωργία 40 • Ἡλίου Ἐλευθέριο 30 • Ἡσυχαστήριο «Οἱ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 70 • Θαλασση Παναγιώτη 300 • Θεοδοσιάδη Εὐγένιο 180 • Θεοδωράκη Ζωζώ 50 • Θεοδωράκη Φώτιο 50 • Ἰδρυμα «Η ΑΓΙΑ ΤΑΒΙΘΑ» 15 • Ἰουλιανὴ Καθηγουμένη 20 • Ἰσαρη Ἰσιδώρα 65 • Κακαράτζα Ἀντώνιο 40 • Καλλιπόδη Ἀγγελικὴ 80 • Καλλπάκη Ἐλένη 50 • Καλύβα Ἄρτεμις 50 • Καμπούρη Χριστίνα 50 • Καντὰ Νικηφόρο 200 • Κάντζο Κων/νο 20 • Καντιδάκη Ἰωάννη 60 • Καπελιώτη Μαρία 150 • Καραβάνη Εὐστράτιο 60 • Καραμπέτσο Γεώργιο 100 • Καρανδρέα Παναγιώτη 30 • Καρανικόλη Παῦλο 50

• Καραολάνη Κων/νο 100 • Καραϊσαρ-
λη Καλλιόπη 100 • Κarioφύλα Μαρ-
γώ 40 • Κασνακίδη Νικόλαο 10 • Κατη-
φόρη Χρίστο 50 • Καφάτο Άντώνιο 20
• Καφετζοπούλου Έλένη 130 • Κέκο
Πέτρο 50 • Κεχαΐδου Αικ. 20 • Κηπου-
ρό Χρήστο 50 • Κληρονόμο Ίωάννη 50
• Κόκκορη Ευσέβιο 100 • Κόντη Νικό-
λαο 120 • Κοντοδήμου Φαίδρα 75 •
Κοντοῦ Μεληπομένη 1.000 • Κορακιανί-
του Άγ. 800 • Κορίκη Μάχη 50 • Κοσμά
Σταυρούλα 50 • Κουνδῆ Νικόλαο 60 •
Κουνιάκη Ίουλίτσα 100 • Κουρεϊλίδου
Έλπιδικά 40 • Κουτονιά Παρασκευή
100 • Κουτομάνο Δημήτριο 30 • Κου-
τσογιάννη Δήμητρα 140 • Κουτσουρά-
κη Παντελεήμονα 50 • Κουτσούρη Γε-
ωργία 50 • Κοφινά Φωτεινή 50 • Κρεν-
δηρόπουλο Γεώργιο 200 • Κριαρά
Γρύλλια Φωτεινή 100 • Κυπριωτάκη
Καλλιόπη 50 • Κυριακοπούλου Εύρυ-
δίκη 500 • Κωνσταντινίδη Εὐάγγελιο 80
• Κωνσταντινίδου Έλεοῦσα Μαρία 100
• Κωνσταντινίδου Θαῖ. 30 • Κωνστα-
ντοπούλου Βενέτα 20 • Κωνσταντοπού-
λου Βούλα 40 • Κωστάκη Άθηνά 10 •
Κωσταρά Παναγιώτα 10 • Κωστάκη
Άλξιο 100 • Λάμπρου Παν. 100 • Λει-
τουργή Άγγελική - Μαρία 300 • Λιάκου
Παρασκευή 200 • Λιβιεράτου Δήμητρα
100 • Λιούλια Σταματία 150 • Λυκούρ-
γου Πηνελόπη 50 • Λυμπερή Δημήτριο
100 • Μαγκλιβέρα Σταῦρο 50 • Μακρή
Φιλαρέτη 200 • Μακρυνάκη Μαρία 200
• Μαντζίνη Γεώργιο 20 • Μανωλοπού-
λου Μαρούλα 15 • Μαρσέλλου Σωτη-
ρία 10 • Μασίχη Άνδρέα 40 • Μασιώ-
τα Έλένη 100 • Μαυρή Άννα 20 •
Μαυροπούλου Αικατερίνη 50 • Μαϊλα-
κάκη Νομική 30 • Μέμμου Εὐανθία 50
• Μήλια Δήμητρα 10 • Μηλιαράκη Αικ.
30 • Μητροπολίτη Γλυφάδας 1.200 •
Μητροπολίτη Θηβών καί Λεβαδείας
5.000 • Μιχαηλίδη Ίωάν. καί Κων/να
100 • Μονή Άγ. Νικολάου 20 • Μονή
Κοιμ. Θεοτόκου 50 • Μονή Κοιμήσεως
Θεοτόκου Μάκρης 100 • Μοσκοφίδου
Εὐάγγελια 30 • Μπακομήτρο Παντελῆ
100 • Μπαμπαρούση Ίωάννη 30 •
Μπάμπη Παναγιώτα 30 • Μπάνη Γεώρ-
γιο 30 • Μπέν Έλευθέριο 10 • Μπελε-

χρή Α. 300 • Μπέση Παρασκευή 200 •
Μπίνα Άπόστολο 50 • Μπινιάρη
Κων/νο 50 • Μποζόπουλο Κων/νο 50 •
Μπουζάνη Σοφία 50 • Μπούρμα Έλένη
150 • Μπουσμπουρά Περ. 50 • Μπρέλ-
λα Στέφανο 50 • Μπριόλα Άντιγόνη
130 • Μώρη Θεμιστοκλή 250 • Ναθα-
ναήλ Έλευθερία 100 • Νάννου Ειρήνη
50 • Νάννου Εὐγενία 50 • Νάννου Φω-
τεινή 65 • Νικολαΐδου Έλένη 50 • Νι-
κολόπουλο Χρυσόστομο 25 • Νούση
Στυλιανό 150 • Νταντή Στυλιανό 25 •
Ξαγρεμμενάκο Στυλιανό 20 • Ξανθό-
πουλο Θεόδωρο 25 • Παλαμιώτου Άν.
Βιολεττα 20 • Παναγιωτόπουλο Γεώρ-
γιο 150 • Παναγιωτουνάκο Γ. Σαράντο
50 • Πανούση Αικ. 30 • Πανούση Μι-
χαήλ 100 • Πανουτοπούλου Καίτη 50
• Παντζοπούλου Άδαμαντία 100 • Πα-
ντογιού Παρασκευή 240 • Παπαγα-
βριήλ Παναγιώτη 20 • Παπαγεωργίου
Γεώργιο 200 • Παπαδημητρίου Άπό-
στολο 50 • Παπαδιά Μαρία 30 • Παπα-
δόπουλο Περικλή 50 • Παπαζαφερή
Άπόστολο 100 • Παπαθανασίου Βασ.
30 • Παπακωνσταντίνου Β. Νικόλαο 50
• Παπαπαύλου Κηλαίρη 20 • Παπασωτη-
ρίου Γεώργιο 10 • Παπαχρήστου Ήλι-
να 300 • Παπουτσόγλου Αικατερίνη 50
• Παρλιάρου Έρασμία 50 • Παρνασσά
Μεταξία 30 • Πασχαλίδη Άναστάσιο 30
• Πατούνα Έμμ. 120 • Πάτσι Παναγιώ-
τη 20 • Περδικέα Παναγιωτοπούλου
Εὐάγγ. 50 • Περδίκη Άθανασία 50 • Πε-
ρισσράτη Χαρίκλεια 100 • Πετρόπουλο
Ίωάννη 150 • Πηδηκτάκη Γεώργιο 50 •
Πηλάτο Βασίλειο 10 • Πιπολάκη Βασί-
λειο 200 • Πηέσσα Έλένη 30 • Ποῦλο
Σπυρίδωνα 50 • Πολεμικό Σωτήριο τοῦ
Έμ. 300 • Ποῦλάτου Άθηνά 100 • Που-
λάκου Βασιλική 1.000 • Πυριόχο Λεω-
νίδα 100 • Ρήγκο Άριστοτέλη 50 • Ριζά-
κη Στέργιο 60 • Ριτσάκη Περσεφόνη
10 • Σακιώτη Κων/νο 50 • Σαμιώτη Ζωή
80 • Σαμιώτη Παντελῆ 40 • Σαραφίδη
Νικόλαο 70 • Σεφερίδου Παρασκευή
50 • Σιγάλο Α. - Μ. 50 • Σιδέρη
Εὐστράτιο 65 • Σκαμπετζάκη Περικλή
30 • Σκέντζο Άπόστολο 40 • Σκορδιλά-
κη Καπετανάκη Εὐάγγ. 200 • Σολωμω-
νίδου Άνδρομάχη 80 • Σουρίδη Ήλια 50

• Σουφλιά Σωτηρία 50 • Σπαντιδάκη Βῆ.
1.000 • Σπηλιωτοπούλου Θεοδώρα 20
• Στάθη Αικατερίνη 20 • Σταθόπουλο Γ.
20 • Σταθουλόπουλο Βασίλειο 50 •
Σταματάτου Άδαμ. 40 • Σταυρόπουλο
Ίω. 200 • Στεργίου Παναγιώτη 100 •
Στολάκη Αικ. 100 • Στουγιαννάκη Λίτσα
30 • Συλ. «ΑΓ. ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ»
100 • Συλ. «Η ΑΓΙΑ ΣΚΕΠΗ» 200 • Συ-
μεωνίδου - Δέδε Έλένη 25 • Ταμούση
Βλάσιο 30 • Τασιούλη Μιλτ. 1.000 • Τα-
ταράκη Εὐάγγελια 100 • Τελώνη Καλ-
λιόπη 300 • Τζιντζα Άγγελική 20 • Τζι-
ντζιο Γεώργιο 50 • Τζιντζιου Όλγα 25 •
Τζιριτή Κωνσταντίνα 300 • Τζουανάκη
Εὐσεβία 20 • Τζουτζούκου Έλένη 100 •
Τηγάνη Παναγιώτη 10 • Τίγκα Γεώργιο
600 • Τραντά Θωμά 7 • Τρεπεκλή Δέ-
σποινα 50 • Τρικαλίτη Άγγελική 200 •
Τσαβού Μαργαρίτα 100 • Τσαμαρδοῦ
Τρισεύγενη 15 • Τσατσαρών Θεοδόση
30 • Τσελιάγκου Μαθαματένια 50 •
Τσιαούση Δημήτριο 10 • Τσιντζα Έλένη
140 • Τσιρώνη Μαρία 101 • Τσιρώνη
Ροδαλιά 20 • Τσιτούρα Άπόστολο 30 •
Τσοβού Άναστασία 20 • Τσουράκη
Σταυρούλα 30 • Ύφαντῆ Ίωάννη 30 •
Ύφαντῆ Ίωάννη 50 • Φακλήρη Ίωάννη
20 • Φιλ. Σωματεῖο «Ο ΑΓ.
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ» 1.000 • Φιλιππου Μα-
ρία 70 • Φούγια Κων/νο 400 • Φραγκῆ
Άθανάσιο 100 • Φραγκοδημήτηρ
Κων/νο 50 • Φραγκόπουλο Εὐστράτιο
50 • Φράγκου Πόπη 200 • Φωτόπουλο
Φώτιο 350 • Χαμακιώτη Σωτήριο 100 •
Χαμουρούδη Λαμπρινή 100 • Χαντζῆ
Τριαντάφυλλο 25 • Χαραλαμπίδου
Θεοδόσιο 100 • Χαρίση Κων/νο 100 •
Χατζηβέρη Γεωργία 100 • Χατζηγεωργί-
ου Αικ. 20 • Χατζηγεωργίου Μαρία 50 •
Χατζηγιάννη Τρυφ. 100 • Χατζηκυρια-
κοῦ Βασ. 50 • Χατζημάρκου Στέλλα 100
• Χατζημόσχο 100 • Χατζηπαπᾶ Παῦλο
50 • Χατζηπρίμο Θωμά 30 • Χατζησταυ-
ρίδου Άναστασία 20 • Χατζησταύρου
Κων/νο 100 • Χρυσικοπούλου Έλένη
50 • Χρυσό Μιχ. Παῦλο 120 • Ψαράκο
Μιχ. 10 • Ψαρουδάκη Παναγιώτα 50.

Επιμέλεια: Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀπό τόν πειρασμό στήν εὐλογία

† Ὁ Κατάνγκας Μελέτιος

Οἱ μαθητές τῶν δύο ἀδελφῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου
τῶν Θεσσαλονικέων ἀποστόλων καί φωτιστῶν τῶν Σλάβων
Σπυρίδων Κοντογιάννης

Θεολογία καί ἱεραποστολή·
Θεμελιώδη στοιχεῖα καί διαχρονικά χαρακτηριστικά
Δημήτριος Κεραμιδᾶς

Ἐπιτέλους ἦρθε νερό!...
† Ὁ Μαδαγασκάρης Ἰγνάτιος

«Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος εἶναι ἓνα δῶρο
τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας...»
Γ.Ε.Ι.

Εἰς ἔργον ἱεραποστολῆς
Ἀπό τήν ἱερά Ἐπισκοπή Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν

Ἱερά Μητρόπολη Σιγκαπούρης
Ἀπό τήν ἱερά Μητρόπολη Σιγκαπούρης

Οἱ ἐκ-πλήξεις μιᾶς πορείας ἕως ἐσχάτων
Σωτήρης Δεσπότης

Δωρητές
Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

Ἐξώφυλλο: Εἰρηνικός χαιρετισμός τῶν δύο Προκαθημένων, Ἀρχιεπισκόπου
Αῶν καί πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου Β΄ καί Ἀρχιεπισκόπου Τίρας
καί πάσης Ἀλβανίας Ἀναστασίου, κατά τήν ἐκδήλωση «Οἰκουμένη -
Πίστη - Πολιτισμός», τή Δευτέρα 24 Φεβρουαρίου 2014.

Ὅπισθόφυλλο: Ἐξώφυλλο βιβλίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου μέ
θέμα τήν ἱεραποστολή, ἀπό τίς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Πάντα τά ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΛΓ΄, τεῦχος 129, Ἰαν. - Φεβρ. - Μάρτ. 2014

Τριμηνιαῖο ἱεραποστολικό περιοδικό

ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.

* Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτήτης: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης-Διευθυντής: Ὁ Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τίρας καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Ἀρχιμ. Ἀλέξιος Ψωίνος, Διευθυντής Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἐπιστολές - Ἐμβλήματα: «PANTA TA ETHNI» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 — Ἀθήνα 115 21 — Τηλ. 210-7272.315 - 316. Fax 210-7272.310.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἑσωτερικοῦ	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τοὺς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσόν τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικὲς προσφορές γιά τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Χρήστος Κωβαῖος.

Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρουνέρι Ἀττικῆς

PANTA TA ETHNI (All Nations)

Year 33, No 129, Jan.-Febr.-March, 2014

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.

* To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21

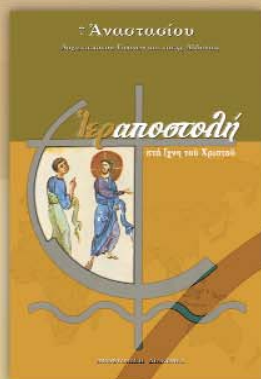
Athens — GREECE. Tel. +3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΙΡΑΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ
Ἀναστασίου

Ὀδοιπορικό
στήν
Ὀρθόδοξη
Ἱεραποστολή

